

MEKTEP

ÖZKURBİR AYLIK EĞİTİM DÜŞÜNCE DERGİSİ

YIL : ARALIK 2025

SAYI : 07

www.ozkurbir.org

**SÖZÜMÜZ EĞİTİMDEN,
İLHAMIMIZ HAYATTAN**

@ozkurbir

ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI BİRLİĞİ
DERNEĞİ

İÇİNDEKİLER

01 - EĞİTİMİN STRATEJİK GÜCÜ ÖZEL OKULLAR

DANYAL SÜZGÜN

03- ARA TATİL SADECE BİR TATİL Mİ? **ENES OKUTAN**

05- TÜRKİYEDE MUHAFAZAKAR ÖZEL OKULLARDA DEĞERLER
EĞİTİMİNİN EVRİMİ **ALİ DAYIOĞLU**

08- ARA TATİLLER NEDEN DEVAM ETMELİ **ADEM KEVEN**

09- SEVMEK, SEVMEMEK **HAMİ KOÇ**

12- ANADOLU **ŞAHİN KARATAŞ**

13- DUA **RAMAZAN AKSOY**

16- "BEN" OLMAK VEYA KENDİNİ TANIMAK **NACİ BEKTAŞ**

17- TOPLUMSAL AHLASIN ÇÖZÜLMESİ **SEBAHATTİN KAZAZ**

20- MAKUS TALİH **HACER ELBEY**

21- 24 KASIM: GELECEĞİ ŞEKİLLENDİREN YÜREKLER
ÖMER FARUK KONCA

23- GÜVENLİ ALAN VE UÇAN TERLİK **SALİH UYAN**

25- BABA BİLİYOR MUSUN BENİM ÖĞRETMENİM TAM BİR...
RIDVAN AKLAN

27- DİYALOĞUN GİZLİ NOTASI **DOÇ. DR. ERDAL KILIÇ**

29- OYUNA DOYMAYAN ÇOCUKLAR **EMİN KEVEN**

31- USÛLİ DÜŞÜNMEK **MEHMET YILDIRTAN**

35- VİTRİNDEKİ HAYATLAR **MEHMET KUTLU**

37- ÜÇ AYLAR VE REGAİB GECESİ **HAMİ KOÇ**

41- GÖNÜLLERİN BAHARI ÜÇ AYLAR **ÖMER FARUK KONCA**

43- ALLAHIN AYETLERİNİ UNUTAN MODERN İNSAN
NACİ BEKTAŞ

www.ozkurbir.org

İmtiyaz Sabihi

B. ENİS ŞENER

Yönetim Kurulu

- ALİ DAYIOĞLU
- ADEM DOĞAN
- BİLGİN PELİSTER
- HAMİ KOÇ
- HİDAYET DOĞAN
- İSMAİL GÜLER
- KADİR ÜNAL
- MEHMET COŞAR
- OLCAY TOPRAKLI
- RASİM KARAGÜL
- ŞEYHALİ TUĞ

Yayın Editörü

Doç. Dr. ERDAL KILIÇ

Sanat Danışmanı

- CEMAL TOY

Yayın Kurulu

- ERBİN SOYGÜR
- CENGİZ DİNÇER

Dijital

SELAHATTİN POLAT

Web Internet - Bilişim Teknolojileri

Kıymetli Okurlarımız,

MEKTEP Dergisi'nin 7. sayısıyla yeniden sizlerle buluşmanın heyecanını ve mutluluğunu yaşıyoruz. Eğitim dünyasının nabzını tutan, düşüncayı derinleştiren, kültürü ve değerleri merkeze alan yayın çizgimizle her yeni sayıda daha güçlü bir içerik sunmayı hedefliyoruz.

Bu sayımızda; değişen eğitim paradigmalarından sınıf içi iyi örneklerle, akademik analizlerden sahadaki tecrübelere uzanan geniş bir yelpazede hazırladığımız yazılarla hem eğitimin ruhuna hem de geleceğine ışık tutmayı amaçladık. MEKTEP ailesi olarak, "iyi insan, doğru eğitim, nitelikli gelecek" idealinden sapmadan üretmeye ve paylaşmaya devam ediyoruz.

Desteğini esirgemeyen tüm yazarlarımıza, iş birliği içinde olduğumuz kurum ve paydaşlarımıza, en çok da her sayımızı ilgiyle takip eden siz değerli okurlarımıza gönülden teşekkür ediyoruz.

Yeni sayımızın eğitim yolculuğumuza katkı sunmasını, ilham vermesini ve düşünce dünyamızda yeni kapılar aralamasını diliyoruz.

Muhabbetle,

B. Enis ŞENER
ÖZKURBİR Başkanı

EĞİTİMİN STRATEJİK GÜCÜ: ÖZEL OKULLAR

DANYAL SÜZGÜN
EĞİTİM YÖNETİCİSİ - KONYA ŞEHİR OKULLARI

Özel okullar, Türkiye'nin eğitim vizyonunu güçlendiren stratejik kurumlardır.

Erdem, değer ve eylem merkezli bütüncül eğitim anlayışıyla; akademik başarıdan değerler eğitimine, sosyal gelişimden dijital yetkinliklere kadar öğrencilerimize güçlü bir gelecek inşa etmektedirler.

Türkiye, eğitimde köklü bir geleneğe sahip bir devlettir. Yüzyıllar boyunca bilgiyi, adaleti, erdemi ve hikmeti merkeze alan büyük bir medeniyetin mirasçıları olarak bugün de eğitim politikalarının temelinde nitelikli insan yetiştirme hedefi vardır.

Devletimiz, her bir öğrencinin potansiyeline erişebilmesi için şartları sürekli iyileştiren, kapsayıcı, güçlü ve vizyoner bir eğitim anlayışını kararlılıkla sürdürmektedir. Bunu da milletlerin yükselişinin, toplumların refahının ve medeniyetlerin sürekliliğinin yegâne dayanağı olan eğitimi, her şeyin üstünde tutarak yapmaktadır.

Bu güçlü hedef, plan, anlayış ve vizyon içinde özel okullar, yalnızca bir alternatif değil; ülkemizin eğitim yükünü omuzlayan, dinamizmi ve yenilikçiliği ile sistemi besleyen, devletin yanında duran stratejik bir paydaştır. Maddiyatın çok ötesinde bir misyonu temsil ederler: Dil becerilerini evrenselleştirmek, akademik başarıyı sürdürülebilir kılmak, değerler eğitimi güçlendirmek, yaşam becerilerini erken yaşta kazandırmak, sanatın, sporun ve sosyal gelişimin kapılarını genişletmek... Kısacası özel okullar; "çerçeve dışına taşabilen eğitimin" profesyonel laboratuvarlarıdır.

Bugün özel okulların sunduğu gelişmiş altyapı, çağın gerektirdiği dijital donanımlar, bilimsel öğrenme ortamları, güçlü rehberlik sistemleri ve bireysel farklılıkları gözetten yöntemler; yalnızca bir okulun değil, ülke eğitim sisteminin bütününe değer katan bir güç üretmektedir. Devletimizin eğitimde atılımlarını destekleyen bu kurumlar, yeni nesillerin geleceğe daha emin adımlarla yürümelerini sağlamaktadır.

Çünkü iyi eğitim, sadece bilgi değil; güven, karakter, estetik, irade ve vizyon kazandırır. Bugün özel okullar; değerler eğitimiyle ahlaki, akademik programlarıyla başarıyı, sosyal ve kültürel faaliyetleriyle özgüveni, uluslararası projeleriyle dünya vatandaşlığını aynı potada birleştiren kapsamlı bir gelişim modeli sunmaktadır. Ünlü bir alimin ifade ettiği gibi: "Bir neslin kaderini ancak ona dokunan ellerin kalitesi belirler." Özel okullar tam da bu dokunuşu ustalıklı yapan kurumlardır.

Bu dokunuşun ne kadar kıymetli olduğunu ise birkaç yıl önce hayata geçirilen Maarif Eğitim Modeli'nin "erdem-değer-eylem" merkezli yaklaşımına bakarak kolayca anlayabiliriz. Çünkü bu eğitim modeli, özel okulların tarihsel olarak taşıdığı bütüncül eğitim anlayışının bugün modern bir karşılığıdır. Erdem, insanı insan yapan özü temsil ederken; değer, bu özün toplumsal zemindeki yansımasıdır; eylem ise bu iki boyutun hayata geçme biçimidir. Özel okullar, uzun yıllardır öğrencilerine sadece bilgi değil, karakter kazandıran; yalnızca akademik değil, ahlaki, sosyal ve kültürel bir eğitim sunan yapıyla bu modelin ruhunu zaten yaşatmaktadır. Bugün özel okullar, erdemli birey yetiştirmenin, değer odaklı davranış geliştirmenin ve bu değerlerin eyleme dönüşmesini sağlayan ortamlar oluşturmanın en güçlü uygulayıcılarıdır. Bu nedenle özel okullar hem milli eğitimin vizyonuyla uyumlu hem de bu vizyonu sahada güçlendiren bir eğitim taşıyıcısıdır.

Bu kurumların temel gücü, her çocuğun benzersiz, keşfedilmemiş, işlenmemiş bir cevher olduğuna inanmalarıdır. Rehberlikten sanat atölyelerine, spor komplekslerinden bilim merkezlerine, dil laboratuvarlarından inovasyon sınıflarına kadar sundukları geniş imkânlar, gençlerin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine fırsat tanır. 21. yüzyılın gerektirdiği eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, yaratıcılık, girişimcilik gibi kazanımlar özel okullarda doğal bir öğrenme iklimine dönüşmektedir.

Aynı zamanda özel okullar; devletimizin eğitim vizyonunu daha da ileriye taşıyan, onunla aynı doğrultuda ilerleyen ve her başarıyı ülkenin geleceğini şekillendiren birer mihenk taşı olarak gören yapılardır. "Rekabet" değil; "tamamlayıcılık" kavramı bu birlikteliğin temelini oluşturur. Çünkü güçlü bir eğitim ekosistemi, farklı modellerin aynı hedefe doğru yürüdüğü bütüncül bir yapıyı gerektirir.

Bugün dünyanın gelişmiş ülkelerine bakıldığında, yüksek nitelikli özel okul sistemlerinin ulusal eğitim kalitesini artıran önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Türkiye de bu anlamda son yıllarda güçlü adımlar atmış; özel okulların hem akademik hem sosyal hem de değer temelli eğitimdeki üstünlüğü, ülke genelinde eğitimi yükselten tamamlayıcı bir unsur haline gelmiştir. Ulaştığı bu yüksek şuurla birlikte uluslararası platformlarda da ülkemizi gururlandıran çalışmaların, bayrağımızı göndere çektiren başarıların gerçekleşmesini sağlamıştır.

Özel okullar; geleceğin mesleklerine uygun donanımlar sunarak, dijital çağın gereklerini içselleştirerek, bilim ve kültürün büyüdüğü atmosferler oluşturarak Türkiye'nin yarınlara bugüne kadar görülmemiş güçlü bir damga vurmaktadırlar. Bu nedenle bugün artık şu cümle hayati bir gerçeği ifade etmektedir: "Özel okullar, standart okullar olmanın çok ötesine geçerek geleceğin inşa edildiği vazgeçilmez yapılar haline gelmişlerdir."

Sonuç olarak özel okullar, Türkiye'nin eğitim vizyonunu yalnızca destekleyen değil, aynı zamanda; öğretmen istihdamına olanak sağlayan, aileden topluma uzanan iyi yetişmiş insan köprüleri kuran, anasınıfından üniversite sıralarına varana dek kesintisiz, kaliteli ve güvenli bir eğitim havzası oluşturan, huzurlu ve başarılı bir toplum yapısı oluşturan, milli kalkınma projelerine katkı sunan ve eğitim vizyonunu geleceğe taşıyan en temel, en değerli, en gerekli dinamiklerdir.

En nihayetinde özel okullar; bugünün öğrencisini değil, ülkenin uzun vadeli ufkunu yetiştirir ve ufku geniş olan bir ülkenin istikbali her zaman çok daha parlak olur.

Bunca ilim, irfan, nitelik, yeterlilik ve gayeyle donatılan, binlerce yıllık köklü bir medeniyetin izinde giderek iz bırakmaya adanan özel okulları; medyanın yüksek maddiyat algısına kurban vermeden, şahsi ve asılsız şikayetlerin odağı haline getirmeden, önyargılar ve haksız ithamlar eline teslim etmeden, her başarının bir bedeli olduğu realitesini ayaklar altına düşürmeden, uzun yıllar boyunca büyük fedakarlıklarla ulaştıkları onurlu itibarlarına zarar vermeden onları, hak ettikleri toplumsal saygınlığa, maddi ve manevi takdire ulaştırmak hem tüm devlet kurumlarımızın hem de fert fert her bir vatandaşımızın en kalbi görevidir.

Ve unutmayalım ki milli eğitimimizin himayelerinde ve hamiliğinde hizmet eden özel okulların; milletimizin ve memleketimizin varlığının devamı ve nişanesi olacak nesillerimizi, ulvi bir dertle yetiştirmelerinin karşılığı ve mükâfatı, asla dünyalık bir meta veya maddiyat olamaz. En büyük mükâfat, hiç şüphesiz ki Hakk'ın rızasını kazanacak, halkın yararına çalışacak ve insanlığın kaderine dokunacak nesillerin ta kendisidir.

ARA TATİL, SADECE BİR TATİL Mİ?

ENES OKUTAN

EĞİTİM YÖNETİCİSİ & YAZAR - BİRİKİM OKULLARI

Ara tatiller yeniden gündemde... Peki bu uygulama gerçekten sadece bir tatil mi, yoksa öğrenme ritmini etkileyen bir eğitim politikası aracı mı?

Son günlerde Millî Eğitim Bakanlığı'nın da gündemine giren kasım ve nisan ara tatilleri, kamuoyunda uzun süredir tartışılan ancak ilk kez resmi makamlar tarafından da açıkça değerlendirmeye alınan bir konu haline geldi.

Veliden öğretmene, turizm sektöründen özel kurslara kadar pek çok kesim, bu uygulamayı kendi penceresinden değerlendiriyor. Ancak eğitim gibi çok katmanlı bir alanı tartışırken, öznel deneyimlerden çok akademik literatürün ortaya koyduğu bulgular üzerinden konuşmanın daha sağlıklı olduğunu düşünüyorum. Bu yazıda kişisel kanaatlerimi paylaşmak yerine, Türkiye'de 2019'dan bu yana yapılan araştırmaların sunduğu veriler ışığında ara tatil uygulamasını nesnel bir zeminde değerlendirmeyi amaçlıyorum.

Uzun tatiller ve öğrenme kayıpları

Hem ulusal hem de uluslararası çalışmalar gösteriyor ki yaz tatili gibi uzun araların öğrencilerde bilişsel beceri, çalışma ritmi ve akademik alışkanlıklar açısından öğrenme kaybına yol açıyor. Özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin bundan daha fazla etkilendiğini gösteriyor.

Bu bağlamda 2019'da yürürlüğe giren ara tatillerin temel gerekçelerinden biri, çok uzun kesintileri daha küçük parçalara bölerek öğrenme ritmini korumak olarak açıklanmıştı. Hatta dönemin bakanı sayın Prof. Dr. Ziya Selçuk bu yeniliği "verimlilik" ve "denge" kavramları ile anlatmıştı. Nitekim bazı çalışmalar kısa molaların öğrencileri zihinsel olarak rahatlattığını ve motivasyonlarını artırdığını ortaya koyuyor. Ancak ara tatillerin öğrenme kaybını azalttığına dair güçlü ve doğrudan bir kanıt henüz bulunmuyor.

Birinci Sınıflar ve Sınav Grupları ne yapıyor?

Ara tatiller tüm öğrencileri aynı şekilde etkilemiyor; özellikle sınav yılı öğrencileri ve ilkokul 1. sınıflar literatürde ayrı değerlendiriliyor.

Sınav grupları açısından bakıldığında, birçok öğrenci ara tatilleri yoğun geçen akademik temponun ardından bir "nefes alma" fırsatı olarak görse de önemli bir bölümünün bu dönemi konu tekrarına, eksik tamamlama çalışmalarına ve test çözme programlarına ayırdığı görülmektedir. Bu da kimi öğrencilerde motivasyon artışı sağlarken kimilerinde uyku düzeni bozulduğundan okula dönüşü zorlaştırabiliyor.

En belirgin etki ise 1. sınıflarda görülüyor. Okuma-yazmanın temel aşamasında olan bu yaş grubunda ritim sürekli pekiştirmeye dayandığı için ara tatiller sonrası ses tanıma, birleştirme ve akıcı okuma gibi becerilerde gerileme yaşanabiliyor. Sınıf öğretmenlerinin ortak görüşü, özellikle bu seviyede ara tatilin öğrenme akışını bozduğu ve toparlanmak için ek zamana ihtiyaç duyulduğu yönünde.

Dolayısıyla ara tatiller genel olarak dinlenme ve motivasyon sağlasa da sınav grupları ve 1. sınıflarda daha dikkatli planlama gerektiriyor.

Öğrenci ve öğretmen görüşleri

Öğrenci ve öğretmenlerin konu hakkında hem olumlu hem de olumsuz değerlendirmeleri mevcut. Bunları maddeler halinde sıralamak istersek şunları görmekteyiz:

- Öğrencilerin önemli bir kısmı ara tatilin kesinlikle devam etmesini istiyor.
- Sosyal etkinlikler, aile ile zaman geçirme ve hobi geliştirme en çok vurgulanan olumlu unsurlar arasında.
- Öğretmenler için ara tatilin en güçlü yönü onlara bir nebze de olsa nefes aldırması ve tazelenerek tekrar okula dönmeleri. Her ne kadar seminerler yapılsa da öğrenci sorumluluğunun 1 hafta ara bulması onları rahatlatmaya yetmektedir. Öğrencilerin aksine yetişkinlerde geri dönüşte bir motivasyon kaybı yaşanmamaktadır.

- Ara tatil seminerleri öğretmenler tarafından ekseriyetle yetersiz bulunmaktadır. Bunun sebeplerine baktığımızda ekseriyetle tatil havasına girmek ve çevrimiçi çalışmaların ilgi çekici olmaması karşımıza çıkıyor.

Bu yorumların dışında araştırdığım yerli literatürdeki en genel kanaat ise ara tatillerin çok iyi tasarlanmış bir çerçeveye ihtiyaç duyduğudur.

Diğer paydaşlar nasıl etkileniyor?

Ara tatil uygulamasının etkileri yalnızca öğrenciler ve öğretmenlerle sınırlı kalmayıp, velilerden yöneticilere, turizmden özel kurslara kadar geniş bir paydaş yelpazesine yayılmaktadır. Çalışan veliler için ara tatiller, çocuk bakımı ve izin planlaması açısından önemli bir zorluk oluştururken; esnek çalışma imkânı olan ya da ev hanımı veliler tatili çocuklarıyla daha nitelikli zaman geçirme fırsatı olarak değerlendirmektedir. Turizm sektörü, Kasım ve Nisan gibi düşük sezon dönemlerinde hareketlilik sağladığı için ara tatilleri genellikle olumlu karşılamakta; özel kurslar ve etüt merkezleri ise özellikle sınav yılı öğrencilerinin talebiyle bu dönemleri yoğunlaştırılmış programlara dönüştürmektedir. Okul yöneticileri açısından ara tatiller, kurum içi işleyişi gözden geçirme, fiziki düzenlemeleri tamamlama ve sonraki döneme hazırlık yapma imkânı sunan bir organizasyon aralığı olarak işlev görmektedir.

Asıl yapılması gereken ne?

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, eğitimden ekonomiye her alanda değişimi zorunlu kılıyor. Ancak değişim, deneme-yanılma yöntemine değil, bilimsel verilere dayanmak zorunda. Ara tatillerin Türkiye'deki en büyük eksikliği de tam olarak bu noktada ortaya çıkıyor. 2019'dan bu yana uygulama sürüyor; ancak sistematik bir izleme-değerlendirme yapılmadı, etkileri ölçülmedi, güçlü ve zayıf yönleri kurumsal olarak kayıt altına alınmadı.

Bu nedenle tartışmanın kendisinden önce, tartışma zeminini oluşturan veri eksikliği giderilmeli. Uygulamanın devam edip etmeyeceği, kapsamının değiştirilip değiştirilmeyeceği ancak bu verilere dayanarak karar verilebilir.

TÜRKİYE'DE MUHAFAZAKÂR ÖZEL OKULLARDA DEĞERLER EĞİTİMİNİN EVRİMİ

ALİ DAYIOĞLU

EĞİTİM YÖNETİCİSİ -ÖZKURBİR BAŞK. YARD.

**Türkiye’de muhafazakâr
özel okulların son 30
yılda geçirdiği büyük
dönüşümü, değerler
eğitiminin tarihsel
köklerinden günümüzde
yaşanan kırılmalara
kadar geniş bir
perspektiften ele alan
Ali Dayioğlu’nun dikkat
çekici makalesi yayında.**

Türkiye’de özel eğitim sektörü son otuz yılda büyük bir değişim ve çeşitlenme yaşadı. Bu çeşitliliğin en belirgin aktörlerinden biri kuşkusuz muhafazakâr özel okullar oldu.

1990’ların ortalarından itibaren toplumdaki kimlik arayışları, modern yaşamın getirdiği kültürel kırılmalar ve ailelerin çocuklarının hem akademik hem de ahlaki gelişimini önemsemesi, bu okulların ortaya çıkışını hızlandırdı. 2000’ler boyunca geniş kitleler tarafından tercih edilmesi ise muhafazakâr okulları kısa sürede sistemin etkili aktörlerinden biri hâline getirdi.

Bu okulların en ayırt edici yönü, modern pedagojiyi kültürel değerlerle birleştiren değerler eğitimi yaklaşımıydı. İlk yıllarda bu yaklaşım, güçlü bir idealizm, yüksek kurucu vizyonu ve adanmış öğretmen kadrosuyla destekleniyor; öğrenci, veli ve okul arasında uyumlu bir kültür inşa ediliyordu. Ancak Türkiye’nin son on yılda geçirdiği sosyo-ekonomik dalgalanmalar, pandemi sonrası eğitim ikliminin değişimi, öğretmen niteliği ve motivasyonundaki düşüş, yüksek enflasyonun yarattığı mali baskılar ve yeni nesil öğretmen profilinin farklılaşması, bu modeli derinden etkilemeye başladı.

Bugün muhafazakâr özel okullar, kuruluş idealleri ile günün gerçekleri arasında yeniden bir denge kurma çabasındalar. Bu makale, değerler eğitiminin Türkiye'deki evrimini tarihsel bir perspektifle ele almakta; mevcut zorlukları analiz etmekte ve geleceğe yönelik stratejik öneriler sunarken, dönüştürülemeyen modellerin karşılaşılabileceği varoluşsal riskler hakkında da kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır.

Tarihsel Bir Akış: Gelenekten Modern Okul Kültürüne

Türkiye'de değer odaklı eğitim anlayışı yeni değildir. Osmanlı'nın sıbyan mekteplerinden başlayıp medrese geleneğiyle devam eden süreç, Cumhuriyet'in erken dönemindeki karakter eğitimi çabalarına kadar farklı biçimlerde kendini göstermiştir. Değer aktarma, nesiller arası devamlılığın bir aracı olarak görülmüştür.

1990'larla birlikte Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısında belirgin bir dönüşüm yaşandı. Bu yıllar, toplumsal kimlik arayışlarının güçlendiği, modernleşmenin hızla yayıldığı ve özellikle büyük şehirlerde ailelerin çocuklarını kültürel çatışmalardan koruma isteğinin arttığı bir dönemdi. İşte bu bağlamda muhafazakâr özel okullar ortaya çıktı.

Bu okullar başlangıçta:

- güçlü bir toplumsal misyon,
- yoğun bir adanmışlık,
- ortak bir kültürel aidiyet,
- öğretmenin "rol model" niteliğini merkeze alan bir anlayışla hareket etti.

İlk yıllardaki atmosfer daha çok bir eğitim projesinden öte bir kültür inşa hareketi görünümündeydi.

Kurucu Vizyonundaki Kayıp ve Kurumsallaşmanın Yan Etkileri

Zaman içinde birçok kurum ikinci nesil yöneticilere devredildi. Bu noktada bazı okullarda kurucu niyetinden uzaklaşmalar görülmeye başladı. Kuruluş motivasyonunu oluşturan değer odaklı yaklaşım, kurumsal büyüme, bütçe yönetimi, kampüs yatırımları ve rekabet baskısı arasında giderek zayıfladı.

Kurucu vizyonundaki aşınma, iki önemli sonuca yol açtı:

- Değerler eğitimi söylemde güçlü olsa da pratikte yüzeyselleşti.
- Öğretmen ve yönetim arasında amaç birliği zayıfladı.

Kurucu ideallerden uzaklaşan kurumlarda değerler eğitimi giderek "program gereği yapılması gereken bir faaliyet"e dönüştü; okul iklimini besleyen bir kültürel omurga olmaktan uzaklaştı.

Pandemi Sonrası Dönüşen Eğitim İklimi

2020–2022 pandemisi muhafazakâr özel okulların değerler eğitimi uygulamalarında ciddi kırılmalara yol açtı. Öğrencilerin okulla bağları zayıfladı, fiziki etkileşim ortadan kalktı, velilerin kaygı düzeyi keskin biçimde arttı. Dijital ortamda değer aktarımı sınırlı kaldığı için öğrencilerin davranış dünyasında boşluklar oluştu.

Pandemiden sonra yeniden yüz yüze eğitime dönüldüğünde okullar öğrencilerde:

- motivasyon kaybı,
- dikkat dağınıklığı,
- davranış problemleri,
- otorite algısında zayıflama gibi ciddi sorunlarla karşılaştı.

Bu sürecin doğal sonucu olarak değerler eğitimi, pek çok kurumda önceki yoğunluğunu ve etkisini kaybetti. Çünkü değer eğitiminin en güçlü aracı olan öğretmen–öğrenci ilişkisi, pandemi sonrası yeniden kurulmakta zorlandı.

Yüksek Enflasyonun Yaratığı Mali Daralma ve Okul Ekonomisinin Zorlanması

Türkiye'de son üç yılda yaşanan yüksek enflasyon, özel okulları tarihlerinin en ağır ekonomik baskısı altında bıraktı. Ücret artışlarının sınırlandırılması, maliyetlerin hızla artması, öğretmen maaşlarının enflasyon karşısında erimesi ve öğrenci kayıpları, pek çok okulun mali yapısını kırılğan hâle getirdi.

Maliyet baskıları karşısında bazı kurumlar:

- değerler eğitimi bütçelerini azalttı,
- öğretmen eğitim programlarını kısıtladı,
- kadroları daralttı,
- yeni projelere yatırım yapamaz hâle geldi.

Mali daralma, değerler eğitiminin niteliğini doğrudan etkileyen en kritik faktörlerden biri hâline geldi; çünkü değerler eğitiminin kalbi öğretmendir ve öğretmenin motivasyonu ekonomik koşullardan bağımsız olamaz.

Öğretmenlerde Geçim Sıkıntısı ve İdealizmin Zayıflaması

Öğretmenlerin ekonomik zorluklar nedeniyle yaşadığı motivasyon kaybı, muhafazakâr okullarda değerler eğitimi zayıflatan en önemli dönüşümlerden biridir. Geçim sıkıntısı yaşayan öğretmenlerin bir kısmı:

- ikinci iş arayışına girdi,
- sektör değiştirme eğilimi gösterdi,
- okullarda iş yüküne karşı duyarlılığın arttığı bir döneme girildi,
- idealizm yerine “görev odaklılık” hâkim oldu.

Oysa muhafazakâr okullarda değerler eğitiminin etkili olmasının temel şartı öğretmenin rol model olabilmesiydi. Ekonomik kaygılarla yaşayan bir öğretmenin bu rolü sürdürebilmesi zamanla zorlaştı.

Yeni Nesil Öğretmen: Farklı Bir Kuşak, Farklı Bir Yaklaşım

Genç öğretmenlerde gözlenen yeni bir eğilim, evlilik ve çocuk sahibi olmanın ciddi biçimde ertelenmesi. Türkiye’de artan yaşam maliyetleri ve geleceğe dair belirsizlikler, genç öğretmenlerin aile kurma kararlarını ötelemesine yol açıyor.

Bu durum değerler eğitimi açısından önemli çünkü:

- Aile deneyimi olmayan öğretmen, veli kaygısını anlamakta zorlanabiliyor.
- “Yetişkin rehberliği” fonksiyonu zayıflayabiliyor.
- Öğrencinin dünyasına ebeveyn perspektifiyle yaklaşma becerisi sınırlı kalıyor.

Öte yandan genç kuşak öğretmenler daha profesyonel, daha bireyselci ve daha teknik bir eğitim anlayışına sahip. Bu durumun güçlü yanları kadar değerler eğitiminde bazı boşluklara yol açan yönleri de bulunuyor.

Değerler Eğitiminin Branşlaşması ve Bütüncül Kültürün Zayıflaması

Zamanla değerler eğitiminin yalnızca DKAB ve değerler eğitimi öğretmenlerinin sorumluluğuna bırakılması, eğitimde bütüncül yaklaşımı zayıflattı. Oysa öğrencinin davranış dünyası sadece belirli bir derste değil, okulun her köşesinde inşa olur.

Bu parçalanma şunları doğurdu:

- öğretmenlerin büyük bölümü kendini süreç dışında konumlandırdı,
- program bölümlere ayrıldı, bütünlük kayboldu,
- değerler eğitimi ölçülemez ve izlenemez hâle geldi.

Bu durum, okulların kimlik inşası açısından en kritik kırılmalardan biri olarak görülüyor.

Değişen Veli Profili ve Artan Beklentiler

Pandemi sonrası dönemde velilerin kaygı seviyesi belirgin biçimde arttı. Ekonomik koşullar nedeniyle özel okula yapılan yatırım daha “hesaplı” değerlendiriliyor. Veli artık daha talepkâr, daha sorgulayıcı, daha görünür sonuçlar isteyen bir profil sergiliyor.

Bu beklenti artışı, değerler eğitimi ölçülebilir ve görünür hâle getirmeyi zorunlu kılıyor. Aksi hâlde veli güven kaybı hızla büyüyor.

Geleceğe Dönük Yapısal Öneriler

Muhafazakâr özel okulların değerler eğitimi sürdürülebilir bir modele dönüştürebilmesi için bazı temel yapı taşlarına ihtiyacı var:

- Öğretmen niteliğini destekleyen kalıcı mesleki gelişim sistemleri
- Ekonomik sürdürülebilirliği güçlendiren mali stratejiler
- Değerler eğitimi tüm öğretmenlere yaygınlaştıran kültürel bütünlük
- Dijital çağın çocuklarına uygun içerik ve yöntemler
- Kurucu vizyonunu güncelleyen liderlik modelleri
- Veli-okul ilişkisinde profesyonel iletişim standartları

Bu öneriler birer tercih değil; yeni dönemin zorunluluklarıdır.

Sonuç: Kimlik, Öğretmen ve Sürdürülebilirlik Üçgeninde Yeni Bir Dönem

Muhafazakâr özel okullar Türkiye’nin eğitim tarihinde önemli bir yere sahip. Ancak bu yeni dönemde eski yöntemlerle var olabilmek mümkün görünmüyor. Değerler eğitimi ancak:

- güçlü bir kurucu vizyon,
- motivasyonu desteklenen bir öğretmen kadrosu,
- modern pedagojik yöntemler,
- dijital çağ farkındalığı,
- ekonomik sürdürülebilirlik,
- bütüncül bir okul kültürü

ile anlamlı ve etkili olabilir.

Dönüşüm gerçekleştirilirse muhafazakâr özel okullar önümüzdeki yıllarda yine güçlü bir eğitim modeli sunabilir. Aksi hâlde, bugün bazı kurumlarda gözlenen daralma ve kapanma süreçlerinin çok daha geniş bir alana yayılması kaçınılmaz olacaktır.

ARA TATİLLER NEDEN DEVAM ETMELİ?

ADEM KEVEN

EĞİTİMCİ & YAZAR - İSTANBUL ÇINAR OKULLARI

Milli Eğitim Bakanlığı'nın kasım ve nisan ara tatillerini kaldırmayı değerlendirmesi, eğitim dünyasında yeni bir tartışma başlığı açtı. Gerekçe olarak ise özellikle çalışan ebeveynlerin çocuklarını bu kısa dönemlerde bırakacak yer bulamaması gösteriliyor. Elbette bu kaygı önemlidir; fakat çözüm, ara tatilleri kaldırmak değil, aileleri destekleyecek politikaları geliştirmektir.

Çalışan ebeveynler için pek çok uygulanabilir çözüm var. Ara tatil dönemlerinde yarım mesai, esnek çalışma, ya da yıllık iznin bir bölümünün bu haftalara kaydırılması gibi uygulamalar hem işverenleri zorlamaz hem de ailelerin yükünü hafifletir. Dünyanın birçok ülkesinde bu tür kısa tatiller varken, devlet ve iş dünyası bu ara dönemleri yönetmek için benzer çözümleri yıllardır başarıyla uyguluyor.

Zaten dünyadaki uygulamalara baktığımızda, ara tatillerin modern eğitim sistemlerinin doğal bir parçası olduğunu görüyoruz. Finlandiya, Hollanda, Belçika, İngiltere, Fransa, Kanada ve Güney Kore gibi ülkelerde öğretim yılı bloklara ayrılıyor ve bu blokların arasında "half-term break" adı verilen kısa molalar bulunuyor. Bu molalar, hem öğrencinin hem öğretmenin zihinsel yenilenmesi için kritik kabul ediliyor.

Ara tatillerin kaldırılma gerekçelerinden biri de "öğrenme kaybı" tartışması. Oysa bilimsel veriler açık: Öğrenme kaybı kısa tatillerde değil, uzun yaz tatillerinde yaşanır.

Yaz tatili boyunca çocuklar akademik ritimden uzaklaşır, tekrar süreci zorlaşır. Buna karşılık kasım ve nisan ara tatilleri gibi bir haftalık kısa molalar öğrenmeyi bölmez, tam tersine zihinsel yenilenmeyi destekler. Sorun tatilin kendisi değil; süresinin çok uzun olmasıdır. Yani kısa ara tatilleri kaldırarak öğrenme kaybını önlemek mümkün değildir.

Bu tartışmanın bir diğer boyutu da öğretmenler. Ara tatiller öğretmenin mesleki çalışma haftası değildir. Son yıllarda bu tatillerde çeşitli seminerlerin, çevrim içi görevlerin ya da angarya niteliğinde etkinliklerin zorunlu kılınması hem verimi düşürüyor hem de tatilin amacını ortadan kaldırıyor. Bence ara tatillerde öğretmene mesleki çalışma yüklemek doğru değil. Öğretmen gerçekten dinlensin; yurt içi veya yurt dışında gezilere çıksın, yeni kültürler görsün, nefes alsın, doğada yürüsün. İnanın sınıfa döndüğünde çok daha üretken, çok daha yaratıcı ve çok daha etkileşimli olacaktır. Çünkü öğretmenin yenilenmesi, öğrenciye doğrudan yansır.

Sonuç olarak ara tatiller, eğitimde lüks değil; pedagojik bir zorunluluktur. Öğrencinin ritmini, öğretmenin dinamizmini, ailenin dengesini koruyan bu kısa molaları kaldırmak yerine, ara tatilleri daha işlevsel hâle getiren çözümler üretmek hepimiz için daha doğru olacaktır. Eğitim, yalnızca daha çok ders demek değildir.

Bazen kısa bir nefes, uzun bir öğrenme yolculuğunun en güçlü adımıdır.

SEVMEK SEVMEMEK

HAMİ KOÇ
EĞİTİM YÖNETİCİ - SOSYOLOG

**Kalpde iki zıt sevgi
barınmaz.
İman, sevginin
istikametini tayin
etmektir.**

**“İnsan dünyada kimi
seviyorsa, ahirette
onunla beraber olur.”**

**Sevgin bizi kimlere
yaklaştırıyor?**

**Gönlün, seni Allah’a mı
götürüyor yoksa senden
O’nu mu uzaklaştırıyor?**

[[Hubb-i fillah ve buğd-i fillah : Sevdiklerini sırf Allah rızası için sevmek, düşmanlık ettiklerine de sırf Allah rızası için düşmanlık etmek demektir. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki: (İbadetlerin en kıymetlisi, Allah için sevmek ve Allah için düşmanlıktır.) [Ebu Davud]

(Üç şey imanın tadını artırır: Allah ve Resulünü her şeyden çok sevmek, kendisini sevmeyen Müslümanı Allah rızası için sevmek ve Allah’ın düşmanlarını sevmemek.) [Taberani]

(İnsan, dünyada kimi seviyorsa, ahirette onun yanında olacaktır.) [Buhari]

(Cebrail aleyhisselam gibi ibadet etseniz, müminleri, Allah için sevmedikçe ve kâfirleri Allah için kötü bilmedikçe, hiçbir ibadetiniz, hayrat ve hasenatınız kabul olmaz!) [Ey Oğul İlm.]

Allahü teâlâ, Hazret-i Musa’ya sordu:

- Ya Musa, benim için ne işledin?

- Ya Rabbi, senin için namaz kıldım, oruç tuttum, zekât verdim, zikrettim.

- Ya Musa, kıldığın namazlar, seni Cennete kavuşturacak yoldur, kulluk vazifendir. Oruçların, seni Cehennemden korur. Verdiğin zekâtlar, kıyamette, sana gölgelik olur. Zikirlerin de, o günün karanlığında, sana ışıktır. Bunların faydası sanadır. Benim için ne yaptın?

- Ya Rabbi, senin için ne yapmak gerekirdi?

- Sırf benim için dostlarımı sevip, düşmanlarıma düşmanlık ettin mi?

Musa aleyhisselam, Allahü teâlâyı sevmenin, Onun için olan en kıymetli amelin, Hubb-i fillah ve Buğd-i fillah olduğunu anladı. (Mektubat-ı Masumiyye)

Cenab-ı Hak, Hazret-i İsa'ya da vahyetti ki:

(Eğer yerlerde ve göklerde bulunan bütün mahlûkların ibadetlerini yapsan, dostlarımı sevmekle ve düşmanlarıma düşmanlık etmedikçe, hiç faydası olmaz.) [K. Saadet]

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Muhammed aleyhisselama uymak için, Onu tam ve kusursuz sevmek lazımdır. Tam ve olgun sevginin alameti de, onun düşmanlarını düşman bilip sevmemektir. Sevgiye müdahene [gevşeklik] sığmaz. İki zıt şeyin sevgisi bir kalbde, bir arada yerleşmez. Cem-i zıddeyn muhaldir. Yani iki zıddan birini sevmek, diğerine düşmanlığı gerektirir. (1/165)

Doğru imanın alameti, kâfirleri düşman bilip, onlara mahsus olan ve kâfirlik alameti olan şeyleri yapmamaktır. Çünkü İslam ile küfür, birbirinin aksidir. Bunlardan birisine kıymet vermek, diğerine hakaret ve kötülemek olur. Allahü teâlâ, habibi olan Muhammed aleyhisselama, İslam düşmanları ile savaşmayı ve onlara sertlik göstermeyi emrediyor. Allahü teâlâ, kâfirlerin, kendi düşmanı ve Peygamberinin düşmanı olduklarını bildiriyor. Allah'ın düşmanlarını sevmek ve onlarla kaynaşmak, insanı Allah'a düşman olmaya sürükler. Bir kimse, kendini Müslüman zanneder, Kelime-i tevhidi söyleyip, inanıyorum der. Namaz kılar ve ibadet yapar. Halbuki, bilmez ki, böyle, [Allah'ın dostlarını sevmemek veya Allah'ın düşmanlarını "şu iyilikleri de var" diye sevmek] gibi çirkin hareketleri, onun imanını temelinden götürür. (1/163)

Muhammed Masum hazretleri buyurdu ki:

Sevgi, sevgilinin dostlarını sevmeyi, düşmanlarına düşmanlık etmeyi gerektirir. Bu sevgi ve düşmanlık, âşıkların elinde ve iradesinde değildir. Seviyorum diyen bir kimse, sevgilisinin düşmanlarından uzaklaşmadıkça sözünün eri sayılmaz. Buna yalancı denir. Sevgi, sevgilinin her şeyini sevmeyi gerektirir. Büyükler,

(Sevdiğin zatı inciten kimseye gücenmez isen, köpek senden daha iyidir) demişlerdir. Allahü teâlânın düşmanlarını sevmek, insanı Allah'tan uzaklaştırır. Onun düşmanlarından uzaklaşmadıkça, sevgiliye dost olunmaz. Kâfirleri sevmemek, Kur'an-ı kerimde açıkça emredilmiştir. Kur'an-ı kerime uymamız farzdır. (1/29)

Kâfirleri sevmeyi haram eden âyet-i kerimelerden birkaçının meali şöyle:

(Allah'a ve kıyamet gününe iman edenler; babaları, kardeşleri ve akrabası olsa da, Allah'ın ve Resulünün düşmanlarını sevmek.) [Mücadele 22]

(Kâfirleri dost edinen, Allah'ın dostluğunu bırakmış olur.) [Âl-i İmran 28]

(Ey iman edenler, Yahudileri de, Hristiyanları da dost edinmeyin! Onlar, [İslam'a olan düşmanlıklarında] birbirinin dostudur. Onları dost edinen de onlardan [kâfir] olur. Allahü teâlâ, [kâfirleri dost edinip, kendine] zulmedenlere hidayet etmez.) [Maide 51]

(Ey iman edenler, benim ve sizin düşmanınız olanları dost edinmeyin, onları sevmeyin!) [Mümtehe 1]

Allahü teâlâ, Eshab-ı kiramı, (Kâfirlere gadab ederler, birbirlerine merhametlidirler) diye övmektedir. (Feth 29)

Hadis-i şeriflerde de buyuruluyor ki:

(Allahü teâlâyı sevmeyen ve Onun düşmanlarını düşman bilmeyen, hakiki iman etmiş olmaz. Müminleri Allah için seven ve kâfirleri düşman bilen, Allah'ın sevgisine kavuşur.) [İ.Ahmed]

(Allahü teâlânın dostunu seven, düşmanına buğzedenin imanı kâmindir.) [Ebu Davud]

(İsyan edenlere düşmanlık ederek, Allahü teâlâyı yaklaşın!) [Deylemi]

(Bir kavmi sevip de onlarla dostluk kuran, kıyamette onlarla haşrolur.) [Taberani]

Halife Ömer'e, (Hire'li bir hristiyan var. Çok zeki, yazısı da çok güzel, bunu kendine kâtip yap) dediler. Kabul etmedi, âyet-i kerimeyi okuyup, (Mümin olmayan birini dost edinmem) dedi

Ebu Musel Eşari hazretleri anlatır: Halife Ömer'e dedim ki:

- Hristiyan katibim çok işe yarıyor.

- Niçin, bir Müslüman katip kullanmıyorsun? (Ey müminler! Yahudi ve hristiyanları sevmeyin) âyetini işitmedin mi?

- Dini onun, katipliği benim.

- Allahü teâlânın hakir ettiğine ikram etme! Onun zelim ettiğini aziz eyleme! Allah'ın uzaklaştırdığına yaklaşma!

- Basra'yı onunla idare edebiliyorum.

- Hristiyan ölürse ne yapacaksan, şimdi onu yap! Hemen onu değiştir!

Kâfirleri sevmemek gerekir ise de, dinimizin emri gereği, onlara eziyet etmek, kalblerini incitmek haramdır. Sevmemek ayrı, onları üzme ayrı şeydir. Onlarla ticaret yapılır, aldatılmaz, kötülük yapılmaz. Herkese olduğu gibi onlara da iyi davranmak lazımdır. Hatta hidayete kavuşmaları, Müslüman olmaları için dua da edilir.

Dinimizde ırk üstünlüğü yoktur. Bir hadis-i şerifte, (İnsanlar [insan olarak] bir tarağın dişleri gibi eşittir) buyurulmuştur. (İbni Lâî)

Bunun için kâfir de olsa, bir kimseden kendini üstün görmek caiz değildir. Çünkü kâfir, Müslüman olup ebedi saadete kavuşabilir, Müslüman da, Allah korusun küfre düşüp Cehennemlik olabilir.

Kişi sevdiği ile beraber olur

Sual: Ahirette, kişi sevdikleri ile beraber olacağına göre, bir kimse, hem Cennete gidecek iyileri, hem de Cehenneme gidecek kötülerini severse, nereye gider?

CEVAP

İyi ile kötüyü sevmek, temiz ile pisliği karıştırmak demektir. Karışım pis olur. Bir kimse, hem Peygamber efendimizi, hem de Ebu Cehil'in itikadını sevsen Cehenneme gider.

(Allah ve Resulünü seviyorum) diyen bir zata, Peygamber efendimiz buyurdu ki:

(Kıyamette sevdiklerinle beraber olursun.) [Müslim]

Âlimler, (Kişi sevdiği ile beraber olur) hadis-i şerifini şöyle açıklıyor:

Bir kimse, salih bir mümini sever, onun gibi itikada sahip olup, onun gibi amel işlemeye gayret eder, Allah dostlarını dost, Allah düşmanlarını da düşman bilirse, ahirette sevdiği kimse ile birlikte Cennette olur.

Bir kimse de hem Müslümanları, hem de gayrimüslimleri sever, gayrimüslimlerin itikadlarını beğenirse, gayrimüslimlerle birlikte Cehenneme gider. (Kişi sevdiği ile birlikte olur) demek, sevdiği kimsenin derecesine kavuşur demek değildir. Fakat iyileri sevdiği için, Cennette onlarla birlikte olur. Herkes imanının parlaklığına, kuvvetine göre farklı derecelerde bulunur. (Mektubat-ı Rabbani, Hadika)

Ahirette iyilerle beraber olabilmek için, dünyada da onlarla beraber olmak, onları sevmek, onların yolundan gitmek gerekir. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Arşın etrafında nurdan kürsülerde, nur gibi parlayan zatlar bulunur. Peygamberler ve şehidler bunlara imrenir. Bunlar, Allah için birbirini seven, Allah için buluşan, Allah için birbirini ziyaret edenlerdir.) [Nesai]
(Allahü teâlâ buyurur ki: Benim için birbirini ziyaret eden

sevgimi kazanır. Benim için birbirini seven sevgime mazhar olur. Benim için veren, sevgimi hak eder. Benim için birbirine yardım eden, muhabbetimi kazanır.) [Hakim]

(Allahü teâlâ kıyamette buyurur ki: Benim azametim için birbirini sevenleri hiçbir himayenin bulunmadığı bugün, rahmetim altında himaye ederim.) [Müslim]

(Allah için dost olan kimseyi, Allahü teâlâ, Cennette hiçbir ameli ile ulaşamayacağı yüksek dereceye yükseltir.) [İ.E.Dünya]

(Birbirini Allah için seven iki kişinin Allah katında en kıymetlisi, arkadaşını daha çok sevendir.) [Hakim]

İsa aleyhisselam, (Allah düşmanlarına buğzederek, Allahü teâlânın sevgisini kazanın! Onlardan uzaklaşarak Allah'a yaklaşın! Onlara kızarak Allah'ın sevgisini arayın! Gördüğünüz zaman Allahü teâlâyı hatırlatan, sözü ile iyiliklerinizi artıran ve sizi iyiliğe teşvik edenlerle arkadaşlık ediniz!) buyurdu.

Allahü teâlâ Musa aleyhisselama: (Herhangi bir arkadaşın, seni benim sevgime teşvik etmezse, o senin düşmanıdır) buyurdu. Davud aleyhisselama da, (Kendine dost ara! Beni sevmekte sana uymayanlarla arkadaşlık etme! Çünkü onlar senin düşmanıdır, kalbini karartır ve seni benden uzaklaştırmaya çalışır) buyurdu.) [İ. Gazalî]

(Allahü teâlâ, "Benim için birbirini seven, benim için toplanıp dağılan, benim için birbirini ziyaret eden, benim için birbirine yedirip içiren kimseleri severim" buyurdu.) [İ.Malik]

(Kıyamette Arşın gölgesinde bulunacak yedi sınıf kimseden birisi de Allah için birbirini seven, Allah için toplanıp Allah için dağılan kimselerdir.) [Buharî]

Böyle Allah sevgisi olur mu?

Sual: Bazıları hem Allah'ı seviyoruz diyorlar, hem de Allah'a inanmayanlarla dostluk kurup, onlarla birlikte olmaktan rahatsız olmuyorlar. Böyle Allah sevgisi olur mu?

CEVAP

Kur'an-ı kerim ve hadis-i şerifler, Allahü teâlânın kâfirlere düşman olduğunu, açıkça bildiriyor. Onun düşmanlarını seven, Onu sevmiş olur mu? Kâfirler, Allahü teâlânın düşmanı olmasalardı, (Buğd-i fillah) vacip olmazdı. İnsanı Allahü teâlânın rızasına kavuşturacakların en üstünü olmaz ve imanın kemaline sebep olmazdı.

Sevenin, sevgilinin sevdiklerini şevmesi .ve. sevmediklerini sevmemesi gerekir....

ANADOLU

ŞAHİN KARATAŞ
EĞİTİM YÖNETİCİSİ - MAVİGÜN OKULLARI

Akar sebil çeşmeden serin suyu,
Ruhlara huzur veren ezânı var.
Selçuklu'dan Osmanlı'ya yolcusu,
Büyük medeniyetler nişânı var...

Köroğlu'nun Bolu Beyi kavgası,
Dillerde Ferhat'la Şirin sevdâsı,
Tarsus'ta Ashab-ı Kehf'in rüyâsı,
Ellerde Yunus Emre divânı var...

Mehmedim der; Çanakkale geçilmez.
Afyon Kocatepe; vatan bölünmez.
Kahraman Maraş; istiklâl verilmez.
Toprağında şehidin al kanı var...

Ayasofya, Sultanahmet Camisi,
İstanbul tüm şehirlerin incisi,
Bursa'da dokunur ipek giysisi,
Cihana nam salmış hayrânı var...

Ankara'da Hacı Bayram-ı Velî,
İstanbul'da Aziz Mahmud Hüdâyî,
Cennet vatanın manevî sahibi,
Âlimler, hem ârifler sultânı var...

Şanlıurfa peygamberler mirâsı,
Kekik kokuludur Toros Yaylası,
Abant, Yedigöller, Kapadokya'sı,
İnsana gönül veren mekânı var...

Burası medeniyetler yatağı,
İlim-irfan, kültür-sanat ocağı,
Gönül titreten âşıklar otağı,
Osmanlı'dan gelen mehterânı var...

Şehitler, gâziler, yiğitler yurdu,
Anadolu yepyeni bir devlet kurdu,
Gözüpek, muhteşem, muzaffer ordu,
Vatana can veren kahramânı var...

DUA

RAMAZAN AKSOY
EĞİTİM YÖNETİCİSİ - YAZAR

Dua... İnsan ile Rabbi arasında kurulan en saf bağ.

Kur'an bize öğretiyor ki, dua sadece bir istek değil; davet, çağrı, yöneliş ve bilinçli bir okumadır. "Bana dua edin ki size icabet edeyim." (Mümin 40/60)

Bismillahirrahmanirrahim. Furkan (25/77): "De ki; "Duanız (davetiniz, çağrınız, okumanız, dileğiniz, isteğiniz) olmazsa, Rabbim size ne diye değer versin? ...".

Allah insanın "dua" ederek, "okuyarak" yaptığı daveti, çağrısı, "okumayı" boşa götürmediği gibi, Hz. Muhammed'e hitaben; "Rabbim ilmimi/bilgimi arttır, de" (Taha (20/114)) tavsiyesinde bulunur, Hz. İbrahim'in diliyle bize dua örneği gösterir; "Rabbim! Bana hüküm ve hikmet bağışla ve beni iyiler zümresine kat. Sonra gelecekler içinde iyilikle anılmayı bana nasip eyle. Beni Naim Cennetinin varislerinden kıl. Babamı da bağışla, çünkü o (babam) dalaletе düşmüşlerdendi" (Şuara (26/83-86)). Duamızda yaptığımız, yapabileceğimiz yanlışlar konusunda da uyarır sapkın müşriklerden olan babasının bağışlanmasını duasına kattığı için. "Rabbimiz! Bizi ve bizden önceki imanlı kardeşlerimizi bağışla, iman edenlere karşı kalplerimizde bir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki Sen çok şefkatli (rauf), çok merhametlisin (rahiym)" (Enam (6/10)) ayet mealinde belirtildiği gibi dua edilmesi için yol gösterir.

Rad (13/14): "Hak/gerçek dua, ancak O'na (Allah'a) yapılandır. Onların Allah'ı bırakıp da dua ettikleri, onlara bir şeyle cevap vermezler. Onlar ağızlarına su gelsin diye avuçlarını suya doğru açana benzerler. Oysa su onun ağızına asla ulaşmaz. Kâfirlerin duası böyle boşa gitmiştir".

Enam (6/40-41): “De ki; ‘Hiç kendi kendinize düşündünüz mü? Size Allah’ın azabı gelse veya Kıyamet başınıza kopsa, Allah’tan başkasına mı yalvarırsınız? Eğer sözünüzde doğru kimselerseniz cevap verin’. Hayır, yalnız Allah’a yalvarırsınız. O (Allah) da dilerse sıkıntı ve belanızı ortadan kaldırır ve siz de ortak koştuklarınızı unutursunuz”.

Neml (27/62): “(O putlar mı hayırlı?) Yoksa, darda kalıpta kendisine yalvarana karşılık vererek sıkıntısını gideren ve sizi yeryüzünde halifeler kılan mı? Allah ile birlikte başka bir ilah/tanrı olur mu? Ne kadar az düşünüyorsunuz”.

Zümer (39/9): “Geceleyin kıyama kalkan, secde eden, ahiretten korkarak Rabbinin rahmetini uman kimse gibi midir (bunları yapmayan)? Hiç bilenlerle bilmeyenler bir/aynı olur mu? Doğrusu ancak akl-ı selim (ulul elbab) sahipleri düşünüp öğüt alırlar”.

Hud (11/61): “... Şüphesiz Rabbin çok yakındır, duaları kabul edendir”.

Kaf (50/16): “Andolsun ki, insanı Biz (Allah) yarattık ve nefsinin kendisine ne fısıldadığını biliriz. Biz (Allah), ona şah damarından daha yakınız”.

İsra (17/25): “Rabbimiz içinizden geçenleri çok iyi bilir. Eğer siz iyi kimseler olursanız, elbette Allah tevbe edenleri çok bağışlayandır”.

Kur’an-ı Kerim’de “dua” kavramının “davet, çağrı” anlamı da vardır. Yalnızca Allah’a dua edilir, Allah’tan başkasına dua edilmez, edilse de makbul değildir, kabul de edilmez Allah tarafından. Birbirimize de dilekte bulunuruz, bir dileğimizin yerine getirilmesi için rica ederiz, gerekirse yalvarırız (niyaz), yakarırız, ama Allah’ın adını kullanarak isteriz, Allah’ tan isteriz birbirimize dilekte bulunurken de. Eski Türkçe de peygamber, resul, elçi, haberci anlamında “yalvaç/yalavaç” kelimesi kullanılır. “Sevgili, son yalvacının doğru izinden bu duygu kanatlarıyla yüksele yüksele uçuşa ermek istedin” der bir sözünde Ahmet H. Müftüoğlu.

İşlerinin düzgün işlemesi ve yolunda gitmesi için her durumda desteğe ihtiyaç duyan insanın bu desteği yalvararak, yakararak dileyeceği, isteyeceği en doğru tek makam Allah’ın katıdır. Allah, kendinden istenmesini sevdiği gibi, isteyen de muhatap alır, samimiyetine göre duasına “icabet” eder, kabul eder, katılır. Çünkü insan bazen; “hayrı istediği gibi şerri de ister” (İsra (17/11), bazen de iyilikten önce kötülüğü getirmesini ister (Rad (13/6)). Ancak bir topluluk kendi halini/durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu/halini değiştirecek değildir. Allah bir topluma kötülük murad/irade etti mi artık onun geri çevrilmesi yoktur (Rad (13/11)).

Nisa (4/1): “... Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz (ellezi teselüne) Allah’tan ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz ki Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir”.

Yunus (10/25): “Allah kullarını esenlik yurduna (darus selam, cennet) çağırır (davet eder) ve dilediğini de doğru bir yola (sıratı müstakim) iletir/ulaştırır”.

Bakara (2/186): “Eğer kullarım sana (Hz. Muhammed) Beni (Allah) sorarlarsa, şüphesiz Ben çok yakınım (garibün). Bana dua ettiğinde dua edenin duasına karşılık veririm (icabet ederim). O halde kullarım da Benim (Allah) davetime icabet etsinler ve Bana hakkıyla iman ederlerse umulur ki doğru yolu bulurlar”.

Mümin (40/60): “Rabbimiz dedi ki; ‘Bana dua edin ki, size icabet edeyim (duanıza karşılık vereyim). Bana ibadet etmeye karşı kibirlenenler, hor ve hakir olarak (aşağılanarak) Cehenneme gireceklerdir”.

Enfal (8/24): “Ey iman edenler! Size hayat vereceklerle çağırdığında, davet ettiğinde (deaküm) Allah’ın ve Resulünün davetine/çağırısına icabet edin (davetine katılın). Bilin ki Allah kişi ile kalbi arasına girer...”.

Rad (13/18): “Rablerinin davetini kabul edenler (icabet edenler) için daha güzeli vardır. O’nun davetini kabul etmeyenlere gelince, eğer yeryüzünde bulunanların hepsi ve bir de bunun yanında onun bir misli kendilerinin olsa, kurtulmak için onu fidye verirlerdi. İşte bunlar için kötü bir hesap vardır. Gidecekleri yer de Cehennemdir. O ne kötü bir yataktır (mihad)”.

Mülk (67/13): “Sözünüzü ister gizleyin ister açığa vurun, şüphesiz ki Allah, kalplerin içindekini bilir”.

Ahzab (33/34): “... Şüphesiz Allah, latif (her şeyin inceliğini ve gizli tarafını bilen) dir, her şeyden haberdardır (habir)”.

Tekvir (81/29): “Alemlerin Rabbi dilemedikçe siz dileyemezsiniz”.

Ahzab (33/17): “De ki; ‘Eğer Allah size bir kötülük dilese veya size bir rahmet dilese, sizi Allah’tan kim koruyabilir? Onlar kendilerine Allah’tan başka ne bir dost bulabilirler ne de yardımcı”.

Bilmeliyiz ki bizim dua etmemizi, istememizi, dilememizi Allah “dilerse (meşiet)”, biz ancak o zaman dileyebiliriz, istekte bulunabiliriz ve sonrasında da aklımızın yönetiminde, cüzi/özel irademizin kontrolünde dilediklerimiz için gereken harekete geçeriz.

“Dilemek (meşiet), her irade sahibi kişiye ait fiilin özelliğidir ve fiil ile birlikte bulunur. Kişi bir işi yaptığı zaman onu dilemiş de olur” der İmam Maturidi Tekvir suresinin 29. Ayetinin teviliinde/tefsirinde (Tevilat; 17. Cilt; 95. Sayfada).

İnsan beyninin bir “ürünü” olarak insan zihni yaratılış özelliklerine, varoluşsal “öncül” bilgilere (temel duyular, duygular, renkler, sesler, kokular vb.), dürtülere, içgüdülere, içtepilere (istekler), fitri özelliklere sahip/verilmiş olarak doğar. Bunlar zihninin temel yapıtaşlarıdır ve doğumdan itibaren işlevlerini bilinçdışı (bilinçsiz değil) olarak yürütmeye başlamışlardır bile. Bilinci/şuuru oluştuğu aklı ile yönetebilir, iradesi ile denetleyebilir. İnsan zihni, bir yandan dışarıdan, dış dünyasından nesneleri, olayları, olguları ve şeyleri duyu organları ile aldıklarını algılayarak duyum haline getirirken, bir yandan da zihninin içinde, iç dünyasında zaten var olan dürtülerinin, güdülerinin, tepilerinin (iç isteklerinin) doğal olarak kendiliğinden (Allah’ın dilemesiyle) harekete geçmesiyle doğal eğilimlere dönüşür. Bu şekilde oluşan eğilimlerin yönlendirmesiyle de duygular ile duygulanmalar gerçekleşir ki, bütün bu olanların, hislerin kaynağı beyindir ve beynin bu işlevleri Kur’an-ı Kerim’de “kalb/kalp (yürek değil)” olarak tanımlanır, adlandırılır. Zamanı gelmediğinden çalışmayanlar da zamanı geldikçe “açılır” ve çalışmaya başlar. Geleneğin bilgeleri ve bilim insanları insana yaratılışında verilen bu potansiyelleri, insana “rehin” olarak verilen “emanetler” olarak görmüşler, “vakt-i merhunu (rehin vakti)” geldiğinde “açılır” demişlerdir.

İnsan (76/30): “Siz dileyemezsiniz, ancak Allah dilemedikçe (Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz). Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, hikmet sahibidir (hakim)”.

İnsanın zihninin içinde, iç dünyasında (enfüs) zaten var olan temel öncül bilgilerden olan dürtülerin/güdülerin/tepilerin/isteklerin harekete geçmesi Yaratıcısının “dilemesi” ile gerçekleştikten sonra, insan zihni bunları Akli ile yöneterek, Cüzi/Özel İradesi ile denetleyerek “diler”. İç isteklerimizi dilememizin, Yaratıcımız tarafından başlatılmasından sonra bizim dilememiz ile bu sürecin aklımızın yönetimi ve irademizin denetimi ile devam etmesinin irademizin yokluğu anlamına gelmediği kanaatindeyim.

Nehcül Belağa’nın birinci hutbesinde insan ve evrenin yaratılmasından bahsettikten sonra; “Akıllardaki gizli hazineye” dikkat çeken Hz. Ali; “Allah insanlara elçileri (resulleri, melekleri) gönderdi; ‘Fıtrat Sözü’ onlardan istemeleri, unutulmuş nimetleri onlara hatırlatmaları ve Allah’ın emirlerini ulaştırarak kendilerine hücceti (delillerini) tamamlayıp ‘akılların gizli hazinelerini (definelerini)’ aşikar etmek (uyandırıp açığa çıkarmak, açmak) için” deyişiyle konuya bir başka açıdan yaklaşıyor. Bu sözlerdeki “resuller (elçiler)” ile Peygamberlerin kastedildiği öne sürülse de bununla

görünmez varlıklar olan Melekler ve Ruhun kastedildiği kanaatindeyim. Kur’an-ı Kerim’de Allah’ın “işlerini yapmakla görevli” görünmez varlıklar için de “resul (elçi)” kelimesi kullanılır. “Elçiler gönderir” ifadesi ile Melekler, “elçiler seçer, belirler” ifadesi ile de insanlar kastedilir genellikle. Yani, Allah’ın gönderdiği vahyi Peygamberlere ulaştırmak için “elçi (resul)” kavramı ile Ruh Meleği kastedilirken, Meleklerin kendisine ulaştırdığı vahyi diğer insanlara ulaştırmak için görevlendirilen “elçi (resul)” kavramı ile de Peygamberler kastedilir kanaatindeyim.

Hacc (22/75): “Allah Meleklerden ‘elçiler (resulan)’ seçer (yestefu), insanlardan da...”

Bilgi öğrenen, sınava hazırlanan öğrenciye, sınava hazırlanana anne-babaları, yakınları, destekleyenler desteklerini “Allah ‘zihin açıklığı’ versin” diyerek başarı dileklerini ifade eden duayı ederler. Aslında bilerek ya da bilmeyerek öğrencinin zihinsel yeteneklerinin “açılması” için Yaratıcıya dua eder, O’nun dilemesini isterler. Öğrencinin de; “Rabbim, kolaylaştır zorlaştırmay, işimi hayırla tamama erdir” duasını ederek/okuyarak; işin sonuna kadar gitmek, daha sonuca ulaşmadan “maymun iştahlı” olup hemen bıkip usanmadan işime “yoğunlaşmamı” sağla diyerek dua etmesi/okuması beklenir. Müslümanlar; “Rabbim ilmimi/bilgimi arttır” (Taha (20/114)) ayeti kerimesini okuduktan sonra, ayeti duaya dönüştürüp, anlayışımı da gayretimi de merakımı da ... ilavelerini de yaparak daha çok isterler Yaratıcılarından.

Fatır (35/2): “Allah, insanlara rahmetinden bir şey ‘açarsa’, onu engelleyecek yoktur; O’nun engellediğini ve salıverecek yoktur...”

Alak (96/1): “OKU, Yaratan Rabbinin Adıyla”.

“Besmeleyle, yaratan Rabbinin adıyla başlamayan hiçbir işte hayır yoktur” diyen Hz. Peygambere “oku” emri ile; okumak, davet etmek, çağrıda bulunmak, hatta dua etmek (dua okumak) anlamlarının da kastedildiği kanaatindeyim. Anadolu’da halen düğün törenlerine davet edileceklerle ulaşılır ve sözlü olarak ya da davetiye ulaştırılarak “okunurlar” ki, davet edilen, çağırılan, okunan kişilere de “okuyuntu” denir. Hatta çağrı düğün gibi hayırlı bir iş ise, “duamıza buyurun” diyerek, birlikte dua etmeye, “dua okumaya” davet edilir, çağırılır, “okunur” misafir olması istenenler.

Yunus Emre (), bilgi öğrenmenin, “okumanın” kıymetini ve insana kattıklarını ve bunun “insanı tanımak” ile bağıni kurarken, bilişsel ve duyuşsal bilgilerle eğitim almanın, “okumanın” önemini ve hedefini ne güzel ifade etmiş:

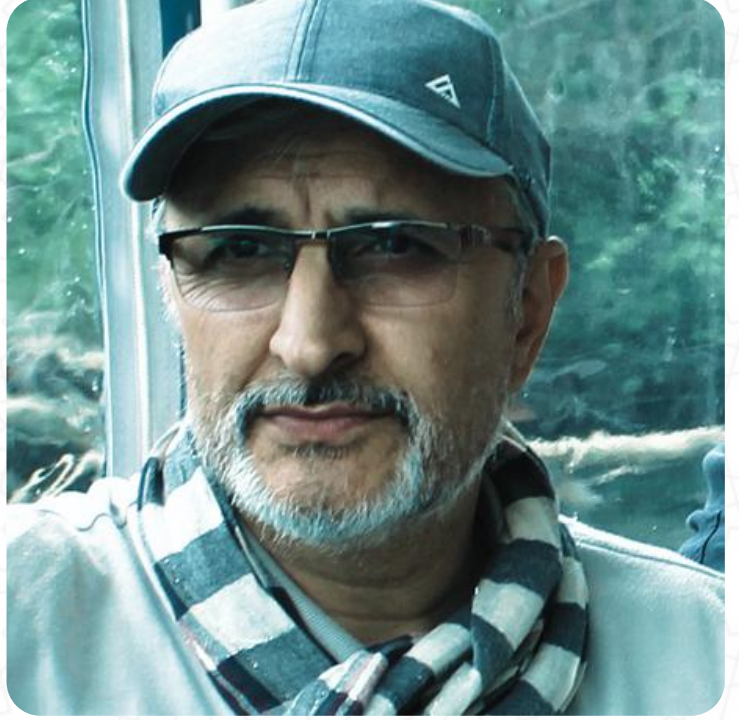
“İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmez isen
Ya nice OKUMAKTIR”

...
“OKUMAKTAN mana ne
Kişi hakkı bilmektir
Çün OKUDUN bilmedin
Ha bir kuru emektir”.

“BEN” OLMAK VEYA KENDİNİ TANIMAK

NACİ BEKTAŞ
EĞİTİMCİ - YAZAR

“Düşünüyorum öyleyse varım” (Cogito ergo sum) diyerek felsefesine başlayan Rene Deskartes’e göre, insanın ilk fark ettiği şey kendi varlığıdır.

Ve insan bu farkındalığı düşünebilme yeteneğine borçludur.

Düşünerek kendi varlığını fark eden insanın her şeyden önce “Ben”i üzerinde kafa yorması ve kişinin öz varlığının kendisi anlamında

“Ben” olgusunu keşfetmeye çalışması elzemdir. Kendi varlığının farkına varan insanın ikinci farkındalığı ise; ya zaten özünde saklı olan varlığı keşfetmeye çalışması ya da hem keşfetmesi hem de aynı anda inşa etmeye çalışması olmalıdır.

Ancak insan fikir edip düşündüğünde anlar ki kendi varlığının farkına varmak için de, kendini anlamak veya inşa etmek için de her an bir eylem içinde olması gerekir.

Okumak, yazmak, görmek, anlamak ve yapmak türünden fiillerle insan bir yandan kendini anlamaya çalışırken bir yandan da kendini inşa etmeye devam eder..

İnşaa hareket eden bir varlık olarak tasarlandığı için onun hareketsizliği ölüm olarak ifade edilir.

Hatta insanı sükûnete bağlayan uyku veya sonbaharda tabiatın canlılığını yitirmesi gibi sakinlik ve durağanlık Kur’anda “ölüm” (Fussilet:39 vb) olarak nitelenir.

Öyle ise hareket içinde olmak yani sürekli bir fiil içinde olmak, insan için başta kendi (benliği) olmak üzere çevresini de kavramanın tek yoludur.

Ontolojik anlamda kendi varlığının farkına varan kişinin yapması gereken ikinci şey ise, fiilleri yapan fâil olarak “Ben” üzerinde düşünmek olmalıdır.

Acaba “ben” veya “bilinç” dediğimiz bu fâil nedir? Hiçbir şey bilmez bir şekilde yaratılan bu varlık, bilgilendikçe acaba özünde gizli olan “Ben”ini keşfetmeye mi, yoksa onu sıfırdan inşa etmeye mi çalışmalıdır?

Koca Yunus’un deyişiyle ben de, benden içeri bir ben mi vardır yoksa insan her şeyi olduğu gibi kendisini de her şeyi ile baştan mı yaratmaktadır.

Veya insan devasa bir ağacın tüm haşmetini içinde barındıran bir tohum misali, maddenin kimyasal ve fiziksel niteliklerini içinde barındıran en küçük yapıtaş olan atom gibi bir kuvve olup, hem kendiliğinden hareket eden bir canlı, hem de dışarıdan beslenerek oluşan ve oluşturulan bir varlık mıdır?

TOPLUMSAL AHLAKIN ÇÖZÜLMESİ- NESLİ İHYA, ŞEHİRİ İMARDAN ÖNEMLİDİR...

SEBAHATTİN KAZAZ
EĞİTİM YÖNETİCİSİ & DANIŞMAN

Toplumsal ahlakın hızla eridiği bir dönemden geçiyoruz. Cezasızlık algısı, kul hakkına duyarsızlık, adaletin zayıflaması ve İslami eğitimin hayattan çekilmesi; hem bireyi hem toplumu derinden yaralıyor.

Ahlaki çözülme, ekonomik krizden de siyasi gerilimden de daha büyük bir tehdittir. Çünkü bir toplum, ancak vicdanı kadar ayakta durur.

Bir süredir duyarlı pek çok gazete ve haber sitesinde Toplumsal Ahlakın tahrip olduğunu ifade eden yazı ve değerlendirmeler beni bu makaleyi yazmaya yöneltmiştir.

Son yıllarda Türkiye'de en fazla tartışılan meselelerden biri, toplumun ahlaki dokusundaki belirgin çözülmedir. Toplumsal güvenin azalması, bireysel menfaatin yüceltilmesi, merhamet ve adalet duygularının zayıflaması, yalnızca sosyal sorunlar olarak karşımıza çıkmamaktadır. Aynı zamanda manevi bir kriz olarak da üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu durumun temelindeki sebepler, İslami eğitim ve değerlerin gündelik hayattan uzaklaşması ile cezaların caydırıcılığını kaybetmesi ve cezasızlık algısının yaygınlaşmasıdır.

Toplumsal ahlak, yalnızca bireylerin iyi veya kötü davranışlarından ibaret değildir. Toplumsal ahlak, bir milletin hem vicdanı hem de adalet duygusunun ortak bir sonucudur. Dolayısıyla ahlaki çözülme, toplumlarda ekonomik krizden ya da siyasal gerilimden daha derin yaralar açar. Çünkü bir toplumun maddi kurumları, ancak ahlaki temelleri kadar sağlamdır. Modern çağın getirdiği bireycilik, rekabetçi ekonomik düzen ve seküler yaşam tarzı,

ahlakın kaynağını dinden koparmıştır. Bu da ahlaki davranışı kişisel tercih seviyesine indirgemıştır. Bu noktada İslami eğitimin zayıflaması vicdan ve sorumluluk bilincinin yitirilmesine yol açmıştır. İslam dini, bireysel ve toplumsal yaşamın merkezine güzel ahlaki yerleştirir. Kur'an-ı Kerim'de, "Andolsun ki sizler için Allah'ın Resulünde en güzel örnek vardır" buyrulur, ahlakın örnekliğinin Peygamber Efendimiz'in şahsında somutlaştığı vurgulanır. Peygamber Efendimiz, "Ben, güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim." buyurarak, dinin özünü ahlaki olgunlukla tanımlamıştır.

Toplumsal ahlakın en belirgin göstergesi, kul hakkına gösterilen hassasiyettir.

Kul hakkı bilinci, yalnızca hukuki bir sorumluluk değildir. Kul hakkı bilinci Allah katında hesabı en ağır olan meselelerden biridir. Nitekim Resûlullah Efendimiz "Kim kardeşinin hakkını gasp etmişse, dinar ve dirhemin bulunmadığı günden önce ondan helallik istesin." buyurmuştur.

Toplumda son yıllarda sıkça dile getirilen bir olgu da "cezasızlık algısı"dır. İnsanlar, suç işleyenlerin yeterince ceza almadığını, alanların da kısa sürede serbest kaldığını gözlemlemektedir. Bu durum adaletle inancı sarsmakta ve ahlaki bir soruna dönüşmektedir. Çünkü adalet duygusu, insanın iç dünyasındaki vicdanla başlar, ancak bu vicdanın toplumsal düzenle desteklenmesi gerekir.

Günümüzde, hem hukuki cezaların caydırıcılığı azalmış hem de hukuk güven "nasıl olsa bir şey olmuyor" anlayışıyla yaralanmıştır. Bu cezasızlık kültürü, ahlaki bozulmayı hızlandırır. Çünkü insan, kötülüğün bedelsiz kaldığı bir toplumda iyiliğe yönelmekte zorlanır. Hazreti Ömer Efendimizin şu sözü bu gerçeği özetler: "Bir toplumda adalet zayıflarsa, orada kötüler cesur, iyiler korkak olur."

Toplumda amaçsız, ilkesiz ve risk ürettirme potansiyeli yüksek bireylerin devlet tarafından ıslah edilmeleri ve topluma vereceği zararın önüne geçmelerine mani olmaları beklenir. Ancak sokakta ve soğuk ortamlarda kış geçirmek istemeyen bu kesimin adaletin boşluklarını kullanabilecek kadar bilen bir kesim, küçük gasplar, yaralamalar yaparak birkaç aylık ceza alacağını bilerek suç işlemekte, cezaevlerinin sağladığı barınmayı bir avantaj olarak görüp kış içeride geçirmeyi dahi tercih edebilmektedir. Yine suçu sabit olsa da bazı saldırı, hırsızlık, gasp gibi hadiselerde verilen birkaç aylık cezanın paraya çevrilmesi veya ertelenmesi veya başka bir madde ile suçlunun salıverilmesi hem vicdanları yaralamakta hem toplumun geleceğini tehlikeye atmaktadır. Bir suçtan yakalanan birinin 49 sabıka kaydının olduğu haberini duyarken bu sistemin yanlışlığına hayıflanmayan kimse yoktur sanırım.

Hukukun bir başka problemi de basına yansımış olayların hızla çözülmeye çalışması, basında yer almayan olayların ise uzun yıllar sürüncemede kalması olarak da söylenebilir. Yine adaletin yerini bulamadığı ortamlarda televizyon programcıları suçluya ulaşmayı daha kolay yaptığını gündüz kuşaklarında hepimiz görebilmekteyiz. Burada suça müdahale eden polisimizin içinde bulunduğu "biz yakalıyoruz, savcı öteki kapıdan serbest bırakıyor" psikolojisini de not etmeden geçemeyiz.

Burada şunu da ifade etmek gerekir ki; Feto paralel yapısının uzun yıllar adalet sistemini, hâkimler, savcılar ve onların ağabeyleri vasıtası ile şekillendirmesi daha uzun süre düzeltilemeyecek etkiler oluşturmıştır. Yapının tahribatı sadece Yargı ağabeylerinin isteklerine göre adaletsiz kararlar vermesi ile kalmamıştır. Bu memleketin istekli, kabiliyetli gençlerinin hukuk fakültelerine girişlerini engelleyerek ve kendi yetiştirdikleri örgüt üyelerini buralara yerleştirerek bu alandaki insan kaynağının da önünü tıkamışlardır. Yargıda açığa alınan binlerce hâkim, savcı ve diğer adli personelin yeri kısa zamanda doldurulamayacak büyüklükte olmuştur. Sayıca tamamlanmaya çalışılan bu kadronun tecrübe, pratiklik, hız, vicdani adalet konularında zamana ihtiyaçları vardır. Uzun yıllardır mahkemelerde hâkim, savcı yetersizliği nedeniyle davaların uzun sürmesi de adaletle güvensizlik oluşturmıştır. Aynı zamanda halen kendini gizleyen örgüt üyesi adli personelin var olduğunu zaman zaman yapılan operasyonlar ile duyuyor, görüyoruz.

Ne var ki, günümüzde İslami eğitim müfredatlarında ahlaki-ruhi gelişim geri planda kalmış, bilgi aktarımı davranışa dönüşmemiştir. Ki bu noktada hangi bilginin davranışa dönüşmesini de bu milletin asil evlatları karar vermemektedir. Din, yaşanması gereken bir hayat tarzıdır. Ahlak eğitimi, dürüstlük, emanete riayet, adalet, merhamet ve kul hakkı gibi temel ilkeleri içselleştirmeyi amaçlamalıdır. İslami eğitimden uzaklaşmanın sonucu olarak, bireyler dünyevi başarıyı ahlaki değerlerin önüne koymakta, bu da toplumsal güveni zedelemektedir. Ahlaki Eğitim, okullara, camilere bırakılamayacak kadar önemlidir. Toplumda sözde olan ahlakın, hukukun üstünlüğünün özde de hissedilmesi gerekmektedir. Okuduklarımızdan hatırladığım bir sözü nakletmek isterim: "Geçmişte, evde bir pozitif eğitim veriliyor ise sokak, toplum buna dokuz daha ekleme yapardı. Günümüzde, evde on pozitif eğitim verseniz toplum buna bir dahi ekleyemiyor, verilenleri de alıp götürüyor."

Bugünün insanı, bilgiye ulaşmakta kolaylık yaşarken doğruyu seçmekte oldukça zorluk yaşamaktadır. Dijitalleşme, medya ve sosyal ağlar, ahlaki referansları bulanıklaştırmaktadır.

Ahlak, medyada “popülerlik” ve “kazanç” üzerinden tanımlanır hale gelmiştir. Toplumun önemli bir kesimi, “kârlı” olmayı, “iyi” olmaya tercih etmektedir. Bu da bireyler arası güveni yok etmektedir. İslami açıdan bakıldığında, ahlakın zayıflaması yalnızca insan ilişkilerini olumsuz etkilemez, aynı zamanda Allahü Teâla ile kurulan bağın da zedelenmesini beraberinde getirir.

Dünyevi başarıyı daha çok çalışarak, üreterek daha çok maddi menfaat elde etmekle değil, kısa yoldan, başkalarının hakkını gasp ederek, eldeki makam ve diğer imkânları kullanarak devletin malını zimmetine geçirerek, yolsuzluk yaparak elde etme sevdası siyaset ve partiler üstü bir problem olarak ele alınmalıdır. Bunun için Milli Eğitim ve İlahiyat alanlarında önemli reformlara ihtiyaç vardır. Günümüz toplumunda aldatma, dolandırıcılık, irtikâp, usulsüzlük, haksız kazanç, yolsuzluk, rüşvet haberlerini çok duyuyor isek bu durum toplumun da bozuk eğitim sisteminin bozuk ürünleri olan bireylerden oluştuğu sonucunu bize göstermektedir.

İslam hukukunda cezanın amacı, intikam değildir. Ceza, ıslahı ve toplumsal dengeyi koruyarak devlete ve sisteme olan güveni de artırmaktadır. Kur'an'da “Bir cana karşılık olmaksızın kim bir canı öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir.” buyrulurken insan hayatının kutsallığı vurgulanır. Cezaların caydırıcılığı, yalnızca ağırlıklarıyla değil bir o kadar adaletli ve tutarlı biçimde uygulanmalarıyla sağlanır. Modern sistemlerde cezaların hafifliği veya adaletsiz dağılımı, insanların adalet duygusunu köreltmekte ve “hukuk devleti” inancını zayıflatmaktadır. İslami adalet anlayışı, suçu işleyen cezalandırırken toplumu da ahlaken korumayı amaçlar. Ancak bugün cezaların uygulanma biçimi, bazen siyasi, ekonomik veya sosyal ayrıcalıklara göre değiştiği için toplumsal güveni de zedelemektedir. Suçu neredeyse sabit olana devlet avukat atayarak milletin malını suçluya ayırırken haklı olan zor şartlarda ve büyük bedeller ödeyerek adaletin yerini bulmasına çalışması ne kadar acıdır...

Üstat Necip Fazıl Kısakürek adalet anlayışını “Sabah bir masumun öldürüldüğünü duyarsanız, Akşam darağacında sallanan birini görürsünüz” derken hepimizin kalbini teskin edecek bir adaleti ifade etmektedir. İnsanın yaşama hakkını elinden alan ve öldürülenin ailesine tamir edilemeyecek yıkımlar yaşatan suçlu için kararı nasıl Avrupalı devletler, Avrupalı Hukukçular verebilir. İnsanı yaratan Allahü Teâla ona en uygun sistemi koymuştur. Bunun karşılığı kısastır veya diyetir veya mağdurun yakınlarının af etmesidir. Büyük emeklerle, alın teri ile kazanılmış malın çalınması, zarara uğratılmasının karşılığını mahkeme nasıl belirler? Bu süreçte suçlu lehine yapay

hafifletici nedenler oluşturulması veya devletin suçluya zorunlu avukat atayarak mağdurun yükünü artırması ciddi bir adalet sorunudur. Batı ülkelerinin bu eksikliği polisiye tedbir ve ağır cezalarla çözmedeki izafi başarısı sekülerlerin İslam'a karşı duruşlarına güya Avrupa medeniyeti başarısı örneğini vermeleri gibi yanlış bir değerlendirme yapmalarına kapı aralamıştır. Gerçekte olan ahlaki çöküş, ailenin yok oluşu, suç oranının yüksekliği halen Avrupa ülkelerinde çok çok yüksek oranlardadır.

Toplumlar, sadece kanunlarla değil, vicdanlarla ayakta kalır. Bir toplumun vicdanı köreldiğinde, en ağır cezalar bile ahlaki koruyamaz. Bugün Türkiye’de karşı karşıya olunan mesele, yalnızca hukuki değildir. Bir o kadar ahlaki bir meseledir. İslami eğitimden uzaklaşmak, kul hakkı bilincini zayıflatmış, adalet duygusunu yıpratmıştır. Bu sebeple, çözüm hem kalpte hem kurumlarda aranmalıdır. Kalpte iman, kurumlarda adalet güçlendiğinde, toplumsal huzur yeniden tesis edilebilecektir.

Bunun için birinci ihtiyaç olan Ahlaki Eğitim Reformu ile başta okullarda olmak üzere camilerde, stklarda tam bir ahlaki eğitim seferberliği ilan edilmelidir. Peygamber Efendimiz’in örnek ahlakı, modern pedagojik yöntemlerle gençlere aktarılmalıdır. Ahlaki değerler yalnızca “bilgi” olarak değil, davranış modellemesiyle kazanım haline getirilmelidir. Medya yeniden ele alınmalı sanat, beğeni ve benzeri her ne başlık altında olursa olsun hayâsızlık, ahlaksızlık önlenmelidir. Bunun için toplumun büyük kesimlerine teması olan öğretmen, imam ve hatta subay yetiştirme programları acilen ve radikal olarak ele alınmalıdır.

İkinci ihtiyaç, Adil Ceza Sisteminin Yeniden Yapılandırılması ve İnsanın Yaradılışına Uygun Hale Getirilmesidir. Suçların siyasi, sosyal veya ekonomik gerekçelerle hafifletilmesi, toplumsal vicdanı yaralar. Cezalar hem caydırıcı olmalı hem de adaletin herkes için eşit işlediği bir sistemle uygulanmalıdır. Bu da insanı yaratan Allahü Teâlâ’nın koymuş olduğu adalet sistemidir. Buna adaletin zamanında yerini bulması hususunu da eklemek gerekir.

Dönüp baktığımızda “Biz nerede yanlış yaptık” dememek için toplumsal bir baskı hareketine ve ahlaki iyileştirme hedefi dışındaki her kaybı göze alacak reformlara ihtiyaç vardır. Aksi halde köprüler, yollar, tüneller, fabrikalar ile inşa ettiğimiz beldelerimiz bir medeniyete dönüşmeden yok olur ve daha önemlisi geleceğimiz manevi tahribatın etkisi ile elimizden kayıp gider.

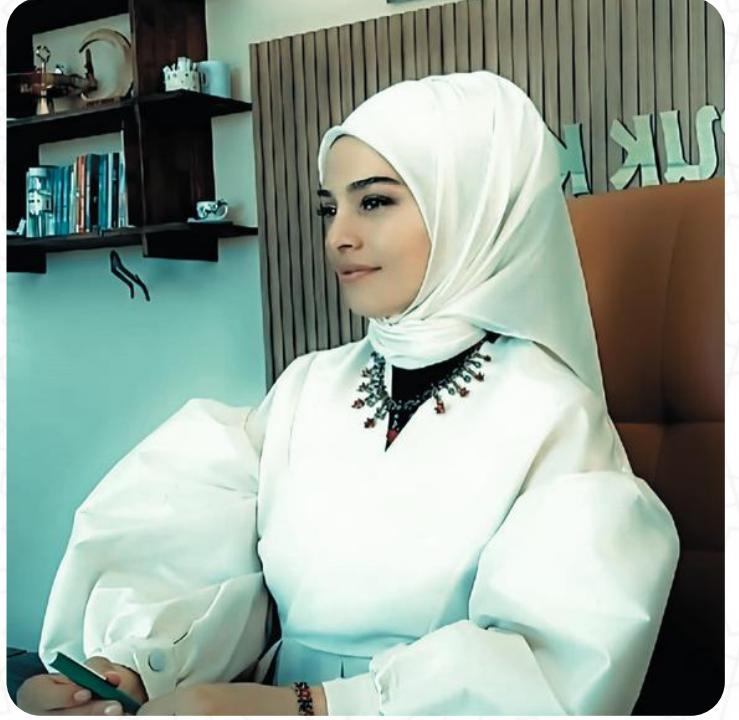
Turgut Cansever’in söylediği gibi; “Şehri imar ederken, nesli ihya etmeyi ihmal ederseniz, ihmâl ettiğiniz, nesil imar ettiğiniz şehri tahrip eder.”

MAKÛS TALİH

HACER ELBEY

EĞİTİM YÖNETİCİSİ - KARAMAN ÇOCUK KALBI A.O.

Bazı insanların alnına doğmadan yazılırmış keder. Daha kundaktayken fısıldanmış kaderin acı dili; beşiğin gıcırdayan sesine karışmış. Kim bilir, belki de bir çocuğun ağlayışıyla bir annenin iç geçirmesi aynı ana denk gelir de, gökle yer, yazgıyla isyan bir anlığına göz göze gelirmiş.

“Makûs talih” derler ya hani... Ne güzel sözdür. Hem eski hem küskün. Talihin makûsu: tersine dönmüş, aksine işlemiş, baş aşağı çevrilmiş yazgı. Sanki evrenin terazisi şaşmış da iyilik kötülüğe, umut karanlığa denk düşmüş. Belki de kader, parmak uçlarında yürüyen bir hokkabazdır; kime gülümserse ona düşer nasip, kimi görmezden gelirse ona düşer kasvet.

Ben tanıdım öyle kadınlar ki, daha çocuk yaşta dizlerinde sabrın mor izlerini taşırdı. Ve öyle adamlar gördüm ki, gülüşlerinin altına saklanmış binlerce hayal kırıklığı vardı. Ne zaman bir dilek tutmaya kalksalar, yıldızlar sanki bilerek geç kalırdı.

Ama sor bana:

Kader gerçekten değişmez mi?

Doğu'dan öğrendiğimiz şey sabırdır; Batı'dan aldığımız şey isyan. Biz bu iki dağın tam arasında doğduk: suskunlukla haykırış arasında. Elif ile vav arasında. Makûs talih de bu ara bölgede büyür; kaderle kazanın, yazgıyla özgür iradenin birbirine karıştığı o gri çizgide.

Kimi zaman kader, camdan bir fanustur. İçinde dönüp duran balık gibi çaresiz hisseder insan. Ama bilmez ki, camı kırmak sadece bir kararlılık meselesidir. Belki de makûs talih, biz onun değişmeyeceğine inandığımız sürece sürer. Çünkü bir insan, en çok kendi yazgısına yabancılaştığında, başkalarının masalında figüran olur. Eğer sen de zaman zaman alnına kazınmış gibi hissettiğin bir terslik taşıyorsan, unutma: Her yazı silinmez ama her yazgı yeniden okunabilir.

İşte tam da bu yüzden, makûs talih bazen bir sonuç değil, bir başlangıçtır. Yeniden doğmak için önce ölmek gerekir ya; işte öyledir. Kimi kaderler, yıkıldıkları yerden değil, inandıkları yerden başlar.

Ve unutmama...

Her karanlık, aslında kendi ışığını taşıyor içinde. Yeter ki bakmayı bil.

24 KASIM: GELECEĞİ ŞEKİLLENDİREN YÜREKLER

ÖMER FARUK KONCA
EĞİTİMCİ - İSTANBUL BİLGİÇAĞI OKULLARI

**Bilgi çağının hızına
rağmen eskimeyen bir
değer var: Öğretmen...**

**Bir meslekten öte bir
duruş, bir gönül işi, bir
insan inşa etme sanatı...**

Bilgi çağında yaşıyoruz. Her şey artık çok hızlı akıyor. Bilginin kapıları bir ekranın ışığıyla açılıyor; bir tıkla dünyanın öbür ucuna ulaşabiliyor, dakikalar içinde sayısız bilgiye erişebiliyoruz. Ama bütün bu dönüşümün ortasında hâlâ eskimeyen ve değerinden bir şey kaybetmeyen bir gerçek var: Öğretmen.

Öğretmen olmak...

Bir iş yapmaktan öte bir duruş sergilemek...

İyi insan yetiştirmek...

Gönüllere dokunmak...

Ne yazık ki bugün toplumumuzda zaman zaman öğretmenliğin itibarı azaltılmaya, değeri gölgelenmeye çalışılıyor. Oysa bu ülkenin yarınını, bugün sınıfa giren öğretmenler inşa ediyor.

İşte bu noktada Salih Uyan Hocamızın “Öğretmenin Kişisel Gelişim Rehberi – Bilgi Çağında Öğretmen Olmak” kitabında yer alan şu bölüm ne kadar anlamlı:

“Hiçbir şey olamazsa bari öğretmen olsun,” cümlesinin çok sık kullanıldığı bir dönemde öğretmenliğe başladım. Birkaç yıllık tecrübeden sonra o cümle zihnimde şöyle değişti: “Eğer bir kişi öğretmenliğe layık değilse, ne olursa olsun ama öğretmen olmasın.”

Çünkü öğretmenlik başka hiçbir mesleğe benzemez. Mesai saatiyle sınırlı değildir. Ve öğretmen bilir ki saygı ve değer, yapılan işin niteliğinde ve samimiyette saklıdır.

Bugün, yapay zekânın cazibesi ve sanal dünyanın aldaticılığı arasında öğretmenlik belki de her zamankinden daha kıymetli; çünkü öğretmen sadece bilgiyi değil, vicdanı, duyguyu ve insanlığı temsil ediyor.

Takvim yaprakları 24 Kasım'ı gösteriyor. Bir ülkenin geleceğini yoğuran, her gününü başkalarının iyiliğine adayan insanların günü. Bugün bir “teşekkür” günü değil; öğretmenin değerini yeniden fark etme günü.

Bu ülkenin geleceğini omuzlarında taşıyan, her sabah umutla yola çıkan tüm meslektaşlarıma minnetle, sevgiyle, saygıyla...

Günümüz kutlu olsun.

GÜVENLİ ALAN VE UÇAN TERLİK

SALİH UYAN
EĞİTİM YÖNETİCİSİ & YAZAR - İHLAS OKULLARI

Modern ebeveynlik çocuklara özgürlük vermiyor; karar yükü bindiriyor. Her şeyin müzakereye açıldığı bu yeni model, çocukları rahatlatmak yerine yoruyor. Oysa bazen en büyük güven, "Hayır, bu böyle." diyebilen bir ebeveynden gelir. Çocuklar sınırlar içinde sakinleşir, netlikte güç bulur.

Klasik bir misafirlik sahnesi... 60 yaşlarında bir kadın, karşı koltukta oturan üç yaşındaki çocuğu yanına çağırıyor. "Gel bakayım yavrum, sana bir şeker vereyim" diyor gülümseyerek. Çocuk bir an duruyor ve annesine bakıyor.

Anne ayağa kalkıp yavaşça yere diz çöküyor ve çocuğun göz hizasında sakin bir ses tonuyla konuşuyor; "Oğlum, teyze sana şeker verecekmiş. Almak ister misin? Bu tamamen senin kararın, tatlım. Kimse seni zorlamıyor."

Çocuk ne yapacağını bilemiyor. Susuyor. Bu arada anne konuşmaya devam ediyor.

"Tamam annecim, acele etme. Bu konuyu biraz düşün. Karar verince bana söylersin, olur mu?"

Bu ve benzeri sahneler çok sık yaşanmaya başladı. Çocuğa bu şekilde davranan ebeveynler, iyi bir şey yaptıklarını düşünüyorlar. Ama bu öz güven kazandırmak değil, çocuğa gereksiz yük bindirmek. Çünkü çocuğa "Sen her şeyi tek başına halletmelisin" mesajı veriliyor.

Bazen dışarıda görüyorum. Çocuk feryat figan ağlıyor, yerlerde yuvarlanıyor, ortalığı yıkıyor. Sebebi ne olabilir? Muhtemelen bir oyuncaya takmıştır kafayı.

Normal değil mi? Üç yaş sendromu. Klasik bir patlama anı işte.

Ama baba yere çökmüş, çocuğun burnunu silip: "Oğlum güvendesin. Bana ne hissettiğini söyler misin? Öfke mi? Hayal kırıklığı mı? Anlat, birlikte çözelim" diyor.

Yahu çocuk zaten duygusunu tarif edemediği için ağlıyor! Edebilse anlatır zaten, siz de çözersiniz. O an çocuğun umurunda değil felsefi analizler, "öfke mi, kırılma mı?" tartışmaları falan...

Birisi kararlı bir şekilde "Bu oyuncayı almıyoruz!" diyecek. Çocuk da rahatlayacak ve hayatına devam edecek.

Ama yok! Hep bir müzakere ortamı, hep duygusal terapi seansları...

Normalde çizgi film seyrettiği için yemeğe gelmek istemeyen bir çocuğa "Çabuk o filmi kapat ve yemeğe gel!" denir. Ama yok! O kadar cahil bir ebeveyn olamayız. O yüzden şöyle söylememiz lazım;

"Demek film zevkini bölüp yemeğe gelmek istemiyorsun. Hımm, bu istek çok anlaşılır. Ama bedenimizin enerjiye ihtiyacı var. Şimdi iki seçeneğin var: Hemen masaya gelebilirsin ya da 2 dakika sonra. Sen karar ver. Bu senin seçimin." Bu sahtelik çocuklara model olmuyor. Aksine gerçek duygularını saklamayı öğretiyor ve hayatta her şeyin müzakereye açık olduğu mesajını veriyor.

Gerçek hayat bir proje yönetimi toplantısı değil ama çocuk bunu bir türlü öğrenemiyor.

"Gentle parenting" markasıyla pazarlanan bu yeni endüstride, ebeveynlere sürekli bir yetersizlik hissi satılıyor. "Bir hata yaparsam çocuğum travma yaşar" kaygısı, seminerlerle, kitaplarla ve danışmanlık hizmetleriyle ticarete alet ediliyor. Sonuçta Taylorist bir yaklaşımla her an yorumlanan, kategorize edilen ve verimi artırmak için optimize edilen çocuklar, çocukluklarını yaşayamıyorlar.

Eski usul ebeveynlik elbette kusursuz değildi ama en azından netti. Duygusal aynalamalar falan yoktu belki ama babanın bir bakışı bütün problemleri çözer, uçan bir terlik çocuğun tüm negatif enerjisini silerdi.

Şunu unutmamak lazım: Bazı durumlarda çocuğun kulağına "güvendesin" diye fısıldayan bir dost yerine, "Bu kadar yeter, eve gidiyoruz!" diyen bir ebeveyn gerekir. Çünkü çocuklar sınırlar içinde özgürleşir. Her konuda tercih hakkı sunmak öz güven kazandırmaz.

Bir otorite figürü olmadan çocukların dünyasında güvenli alan falan da oluşmaz.

BABA BİLİYOR MUSUN BENİM ÖĞRETMENİM TAM BİR!

RİDVAN AKLAN
EĞİTİM YÖNETİCİSİ & YAZAR - AKRİDA OKULLARI

Yıllar önce bir çocuğun öğretmenine hakaret ettiğine ve babasının bunu normalleştirdiğine şahit olmuştum. O gün anladım: Saygısızlık evde başlıyor.

Geçmişte hatalı öğretmenler vardı ama bugünü dünün yanlışlarıyla yargılayamayız. Öğretmen-veli arasındaki saygı bağı koparsa bunun bedelini çocuk öder.

Kıymetli dostlar görüyorsunuz ki başlık olarak yazmaktan bile ar ettim. Yıllar önce bir tramvayda yolculuk ederken ilkökul öğrencisi şirin küçük bir kız çocuğunun babasına dönüp baba biliyor musun benim öğretmenim bir sal*ık dediğini duyduğumda küçük çaplı bir şok yaşamıştım. Küçük bir çocuk, aşağılayarak nasıl böyle bir şey söylerdi öğretmeni hakkında. Kulaklarıma inanmak istememişim.

Fakat sonrasında beni daha da üzen bir diğer şey babasının buna sadece gülerek tepki verip güzel yavrusunun başını okşamasıydı. O çocuk şimdilerde yetişkin bir genç kız olmuştur. Ancak eğer bu davranışlarına annesi de, babası gibi yaklaşırsa. Aa kızım çok ayıp hiç kimse hakkında böyle konuşmamalısın. Üstelik öğretmenin hakkında hiç konuşamazsın. O senin öğretmenin, büyüğün, sabırla anne ve baban gibi sana yol gösterenin. Lütfen bir daha böyle kötü sözler ve düşünceler barındırma yüreğinde gibi tembihlerde bulunmadıysa!

Müneccim değilim ama muhtemelen şimdilerde ya ailece kapı kapı psikolog peşinde koşturuyorlardır. Ya da vuracak diz arıyorlardır. O yaşta öğretmenine hakaret eden bir çocuk desteklenir gibi başı okşanırsa sevmeyi bilmeyen, boş özgüven sahibi, şımarık ve hadsiz bir kimliğe sürüklenir. Dahası bu söylemleri zamanla ailesine de döner, ailesini de küçümser, onlara da hakaretler eder. Küçücük bir yanlışta ne fırtınalar kopardınız hocam demeyin sakın. Maalesef bunun gibi nice yanlış küçük sayan, vaktiyle önemsemeyen bir çok velinin şimdilerde ah vah ettiklerine şahitlik etmenin de hüznünü yaşıyorum. Yıllar önce önerilerimize, yapıcı eleştirilerimize kulak tıkayanların şimdilerde pişmanlıklarına şahitlik ediyoruz.

Sevgili dostlar bir dönem bu toplumun çocukları hakikaten bir kısım yanlış eğitimcilerin elinde harap da oldular. Öğrencilere hakaret eden, döven ve türlü türlü yanlışlar yapan söz de öğretmenler olmadı değil. Ancak onların yetiştirdiği öğrencileriz diye onlar gibi mi davranmalıyız yoksa aksine onların tersine daha bilinçli mi davranmalıyız. Kaldı ki sonradan öğrendik ki öğretmen olarak dersimize giren bizlere o yanlışları yapanların çoğu bırakın öğretmenlik mesleği mezunu olmalarını bir çoğu lise mezunu pedagojiden habersiz zoraki öğretmenlermiş.

Öyle olmasa bile yanlışları yanlışla kapatamaya devam edemeyiz.

Geçmişte yaşanan yanlışların referansı ile günümüz öğretmenlerini bir tutan kimselerden olamayız. Kendimize çeki düzen vermeliyiz.

Çocukken bu zorbalıkların bazısına maruz kalmış biri olarak da söylüyorum bunu. Henüz berbere gitme iradesi kendi elinde olmayan sekiz veya dokuz yaşlarında bir çocuk olarak. Tüm okulun önünde saçların uzamış neden kesmeden geldin okula denilerek, saçının önü makas ile çirkince kesilmiş onca çocuktan biri olarak söylüyorum. Ben o zaman bile öğretmenlerimden nefret etmedim. Veya saygısızlık etmedim edemedim. Saçımı kesme iradesi ailemde olmasına rağmen sanki kabahatli benmişim gibi aileme

karşı da mahcubiyet hissettim. Dahası kendi yaş grubumda okulun en çalışkan öğrencilerinden biri olmama rağmen başarımla sayesinde hiç bir zorbalıktan muaf tutulmadım. Evet günümüzün bazı velileri özellikle benim yaşadığım veya şahit olduğum şeylere ya şahitlik ettiler ya da mağdurun direk kendisi oldular. Ancak yanlış yanlışla onarılmaz. Güneş balçıkla sıvanmaz misali eğitimin önemi, değeri yanlış kimselerin hataları ile değersizleşmez.

Öğretmen ile veli arasında saygı bağı olmadan olmaz. Nasıl ki anne babalara birbirlerini veya aile büyüklerini çocuklarının yanında eleştirmemeleri gerektiğini tavsiye ediyorsak. Öğretmenleri ve okulları hakkında da çocukların önünde dedikodu yapmamaları gerektiğini söylemeliyiz. Asosyal internet tabanlı hesaplarda dedikodu yaparak sevgi kazanılmaz. Özellikle de konuşma grupları kurup oralarda herkesin kendileri gibi düşünmesini isteyen insanların alkışlayıcısı gibi davranarak olmaz. O gruplar ki, birbirlerini tanımayan, tanıma ihtimali olmayacak olan bir çok farklı karakteri barındırıyor içerisinde. İki kez öğretmeni övünce üçüncü de hayırdır senin çocuğuna daha az mı ödev veriyor diyerek veliler arasında bir zorbalığa dönen o gruplarda yargılamalarla olmaz.

Elbette süttten çıkmış ak kaşık gibi tüm meslektaşlarım kusursuz olmayabilir ancak varsa bir kusur bunu biz büyüklerin dünyasında konuşarak, direk muhatabıyla veya amirler yoluyla çözüme kavuşturmalıyız. Öğrencilerle veya veli gruplarıyla değil.

Size bir harf öğretene kırk yıl köle olmayacaksınız belli ama saygı duymazsanız zamanla kötü davranışların kölesi olabilirsiniz bizden uyarması!!!

Düşünceyle kalın..

DİYALOĞUN GİZLİ NOTASI:

DOÇ. DR. ERDAL KILIÇ
AKADEMİSYEN - MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ

Papa XIV. Leo'ya sunulan ilahi, sadece bir musiki değil; sert güç ile manevi güç arasında kurulmaya çalışan yeni diplomatik dengenin sembolüdür.

Müzik, diplomasiye yüzyıllardır hizmet ediyor: Tanıma, kültürel yakınlaşma ve güven inşası...

Bir ilahi, bazen bir anlaşmadan daha fazla şey söyler.

Uluslararası ilişkiler disiplini, devletlerin salt güç ve güvenlik odaklı etkileşimlerinin ötesine geçerek, kültür, inanç ve sanatsal ifadelerin diplomasi ve strateji üzerindeki karmaşık etkileşimlerini de inceler.

Bu bağlamda, Papa XIV. Leo gibi bir Katolik Kilisesi lideri için, temelde İslam dininin Esmâü'l-Hüsna'sına dayanan ve coşkulu bir zikir/ilahi formunu taşıyan bir musiki eserinin icrası, geçmiş ve şimdi arasında kurulması gereken devletlerarası dengeyi anlama çabası açısından benzersiz bir vaka sunar.

İcra edildiği varsayılan ilahinin sözleri; "Allah Allah şükren lillah zikren lillah ya Kerim Allah... Deyyan Allah Allah Mennan Allah Allah... Ya Hayyu Ya Kayyum Ya Settar Ya Cebbar" gibi ifadelerle, mutlak güç, lütuf, merhamet ve yaratıcılık gibi kavramları vurgular. Bu metin, sadece bir dinsel ritüel olmanın ötesinde, iki büyük medeniyetin, Hristiyanlık ve İslam'ın, tarihsel gerilim ve çatışma dönemlerinin ardından gelen hoşgörü, tanıma ve karşılıklı saygı arayışının bir sembolü olarak okunabilir.

Diplomasi ve Misafirperverlikte Müziğin Fonksiyonelliği

Müzik, uluslararası ilişkilerde yüzyıllardır "yumuşak güç" (soft power) araçlarından biri olarak işlev görmüştür. Bir araya getirme, duygusal bağ kurma ve iletişimin kültürel kodlarını aşma kapasitesine sahiptir. Bir devlet başkanını, diplomatı veya dini lideri misafir ederken, ev sahibi tarafın misafirperverlikteki titizliği, ikili ilişkilerin geleceğini belirleyen kritik bir faktördür.

Bu bağlamda, Papa'ya misafirlik esnasında, onun kültürel veya dinsel alanının dışından gelen, ancak manevi derinliği evrensel olana dokunan bir musiki sunumu, ev sahibinin stratejik bir jestidir:

1. Karşılıklı Tanıma (Recognition): Bu ilahi, dinsel farklılıkların ötesinde, iki inancın da temelde tek bir Yaratıcıya yönelme noktasında kesiştiğini sembolik olarak vurgular. Bu, diyalog ve barış zeminini güçlendiren bir tanımanın ifadesidir.
2. Kültürel Köprü Kurma: Eser, ev sahibi devletin kültürel zenginliğini ve çok sesliliğini sergilerken, aynı zamanda Batı'nın önemli bir figürüne, onun inanç sisteminden farklı ama kökleri Ortadoğu'ya dayanan bir maneviyat dilini sunarak kültürel alışverişin kapılarını aralar.
3. Stratejik Güven İnşası: Böyle bir sunum, güven ve açıklık mesajı verir. Ev sahibi, kendi kültürünün en derin ve hassas unsurlarından birini, en üst düzeydeki bir yabancı misafire açarak, silahların gölgesindeki stratejik rekabetin yerine, kültürlerin kucaklaşmasıyla kurulabilecek bir ilişki modelinin altını çizer.

Geçmiş ve Şimdi Arasındaki Devletlerarası Denge

Yazının merkezinde yer alan "geçmiş ve şimdi arasında kurulması gereken devletlerarası denge" kavramı, bu tür kültürel etkileşimlerle anlam kazanır. Geçmiş, Haçlı Seferleri, fetihler ve ideolojik çatışmalarla karakterize edilmiş bir rekabet ve çatışma mirası taşır. Bu miras, devletlerin stratejik kararlarını ve birbirlerine olan güven düzeylerini hala derinden etkilemektedir.

Ancak şimdiki zaman, küreselleşme, çok taraflılık ve ortak tehditlerle (iklim değişikliği, terörizm, salgınlar) karakterizedir. Bu yeni ortamda, sadece askeri ve ekonomik güç dengesine dayanan bir strateji sürdürülebilir değildir. İhtiyaç duyulan denge, geçmişin hatalarını ve travmalarını unutmadan, onlardan ders alarak şimdinin iş birliği zorunluluklarına odaklanmaktır. Bu ilahi icrası, tam da bu dengeyi hedefleyen bir "kamusal diplomasi" eylemidir. Papa'ya sunulan "Ya Kerim Allah" ve "Ya Medet Allah" yakarıları, güç politikasının sert duvarlarını aşarak, insani ve manevi değerler üzerinden bir köprü kurar. Bu, devletlerarası ilişkilerde sert güç (hard power) ile yumuşak gücün hassas birleşimini temsil eder.

Sonuç olarak, bu ilahinin Papa'ya sunulması, bir devletin kendi kimliğini gizlemeden, aksine en otantik manevi ifadesini paylaşarak, uluslararası alanda diyalog, saygı ve ortak insanlık zemininde bir ilişki inşa etme çabasının güçlü bir göstergesidir. Devletlerarası ilişkilerde kalıcı bir stratejik denge, ancak ve ancak silah ve ticaretin ötesinde, kültürel ve manevi alışverişin cesaretlendirildiği bu tür jestlerle mümkün olabilir. Bu musiki anı, diplomasinin en yüksek sanat formunun, yani misafirperverlikteki inceliğin ve kültürel empatinin bir yansımasıdır.

OYUNA DOYMAYAN ÇOCUKLAR!

EMİN KEVEN
EĞİTİMCİ - YAZAR

**Biz diyoruz ki:
“Sabah akademik
eğitim, öğleden sonra
özgür oyun!”**

**Koşsunlar, düşsünler,
üretsinler, paylaşsınlar.**

**Toprağa dokunsun,
nefes alsın, değer
öğrensinler.**

**Çünkü oyun sadece
oyun değildir; karakteri,
ahlâkı, sabrı, emeği
öğretir.**

Eğitimde Yenilikçi Bir Model, “Sabah Ders, Öğleden Sonra Oyun”
Bazen bir veli toplantısında, bazen öğretmenler odasında kurduğumuz cümleler arasında, bazen dershane, etüt, özel hoca dersleriyle sürekli koşturup duran öğrencileri gördüğümüzde, bazen okul bahçesinde bir çocuğun dalgın bakışlarına takıldığımızda içimizden şu cümle ister istemez dökülüyor:

“Biz nerede yanlış yaptık?”

Belki de cevabı uzun uzun aramak gerekmiyor. Çocuklarımızın elleri tablet ve telefon ışığıyla aydınlanırken, gönüllerinin karardığını; oyun alanları daraldıkça dünyalarının da daraldığını fark edemedik. Oysa unuttuğumuz bir hakikat var.

“Çocuk oyunla büyür; oyun ve oyunla öğrendiği ahlak çocuğun iç gıdasıdır.”

Ne yazık ki bu temel ihtiyacı göz ardı ettik.

Bugün büyük şehirlerde, gökyüzüne değil tavana bakan, rüzgârı değil klimanın soğukluğunu hisseden bir çocukluk yaşıyoruz onlara. Toprak kokusu bilmeyen, bir ağacın gölgesinden geçmeyen, elini çamura sokmayan çocukların mutluluğunu klavyeye, başarılarını da ekrandaki puanlara bağlamaya çalışıyoruz. Ne elmadan ne armuttan haberi var. Dikenli tarlalardan, nohuttan, buğdaydan, kendi memleketine özgü kuşlardan, bitkilerden bihaber bir gençlik var. Sanal zaferlerin anlık mutluluğu var ellerinde ve yüreklerinde. Ona da mutluluk denirse tabii.

“Oynamayan ve oyuna doymayan çocuk, eksik büyür.”
Bu eksiklik yalnızca fiziksel değil; zihinsel, ruhsal ve hatta ahlâkî bir eksiklik. Çünkü oyun sadece koşmak ve eğlenmek değildir. Oyun, edep öğrenmenin, sabır ve paylaşmanın ilk dersidir. Sınıflarda hiperaktivite, sorumluluk alamama, ders çalışmak istememe gibi sorunları konuşuyoruz. Ama belki de sorun sandığımızdan daha temel. Çocuk yeterince koşmıyor, paylaşmıyor, arkadaşına omuz veremiyor; yani oyunla gelen ahlâkî da öğrenemiyor. Biz çocukların hareketini her zaman değilse de bazen “yaramazlık”, merakını “dikkat dağınıklığı” sandık. Oysa oyun oynayan çocuk; kaybetmenin sabrını, kazanmanın şükrünü, sıra beklemenin edebini, paylaşmanın güzelliğini öğrenir. Geleneksel Türk-İslâm kültüründe çocuk, oyunda bile adabı öğrenen bir varlıktır. Dedelerimiz, büyüklerimiz, gün görmüş insanlar boşuna dememiş: “Edep bir taş imiş nur-u Hüda’dan / Giy o tacı emin ol her beladan...”

Bu tacın ilk taşları çoğu zaman oyun esnasında dizilir. Belki de bu yüzden okul sistemimizi yeniden düşünmenin vakti geldi. Sabah saatleri akademik eğitime ayrılırken, öğleden sonraları çocukların özgürce oynayabileceği hem ruhunu hem bedenini dinlendirebileceği bir ortam neden oluşturulmasın? Neden geleneksel oyunlar, el becerileri, futbol, voleybol, ip atlama, saklambaç okulun doğal rutini olmasın?

Oyun çocuğun yalnızca bedenini değil, karakterini de yoğurur.

Bir de oyun üretmeyi öğrenirse... İşte o zaman hem aklı hem gönlü gelişir.

Bizim çocukluğumuzda tahta parçasından at arabası, çamurdan tabak, dallardan sapan, söğüt ağacından düdüğü, meşe ağacından sap, çam kabuğundan çeşitli oyuncaklar yapardık. Bu uğraş, sadece el becerisi değil; özgüven ve sorumluluk öğretirdi. Bir işi baştan sona götürmenin sabrını, kendi emeğinin değerini öğretirdi. Yani oyun sadece oyun değildi. Oyundan çok daha fazlasıydı. Hayatın ta kendisiydi.

Hem-hayat hem de el becerilerini geliştiren önemli bir etkinlikti oyun.

Bugünün gençleri ise yirmi beş yaşına geldiğinde bile bir portakalı, elmayı soymaya zorlanıyor, bir salatayı hazırlamıyor, bir ağacın dalını kesmekten bile çekinir hâle geliyor. El becerisi gelişmeyen çocuk, hayat becerisinden de uzaklaşıyor. Oysa bizim kültürümüzde “eli iş tutmayanın gönlü de eksik kalır.” anlayışı hâkimdir.

Çocuk üretmeyi öğrendikçe, şükretmeyi öğrenir. Azla yetinmenin erdemini, emeğin değerini, helâl kazanmanın lezzetini kavrar. Bu da dinî ve ahlâkî gelişimin en temel adımlarındandır. Oyuna doyan bir çocuk yalnızca okulda değil, evde de huzurludur. Kardeşiyle kavga etmez, anne babasına daha kolay açılır. Çünkü mutluluğu satın alınmış nesnelerde değil; kendi emeğinin kazandırdığı iç huzurda bulur.

Bu, İslâm ahlâkının da özüdür. “Kişinin kendi emeği en hayırlı rızıktır.”

Çocuk emeğiyle bir şey üretince hem özgüveni artar hem de kanaat, sabır, şükür gibi değerleri içselleştirir. Elbette ki eğitim yalnızca akademik başarıdan ibaret olmamalı. Bugün tüm çocukları aynı sınavlara sokup aynı başarıyı bekliyoruz. Oysa yaratılış farklı farklıdır; her çocuk kendi istidadıyla (doğuştan gelen yetenek) dünyaya gelir.

Atalarımız der ki, “Her kuş kendi kanadıyla uçar.”

Biz ise bütün kuşları aynı yükseklikten uçurmaya zorluyoruz. Ne kanat bıraktık ne de kuş. Hepsinden aynı başarıyı bekleyen kişilere döndük. Bir çocuk marangozlukta, bir diğeri koşuda, bir başkası ziraatta, kimisi de tıpta yetenekli olabilir. Biz çocuğu sadece sınavlarla sıkıştırıyor, sevmediği alanlara itiyor, sonra da “neden başarılı olamadı?” diye hayıflanıyoruz. Oysa İslâm kültürü, her bireyin kendi fıtratına uygun bir yol bulmasını öğütler. Fıtrata uygun olan yol hem bereketlidir hem sürdürülebilir.

Eğer çocukları yetenekleri doğrultusunda desteklersek; daha mutlu, daha üretken, daha ahlâklı, daha dengeli bireyler olurlar.

Sonuç olarak sözün özüne dair cümleleri sıralayalım. Çocuklarımızın geleceği için önce oyunlarını, sonra da kökleriyle bağlarını geri verelim. Toprağa dokunsunlar, doğayla konuşsunlar, üretmenin hazzını tatsınlar. Sabır öğrensinler, şükür öğrensinler, paylaşmayı öğrensinler. Çünkü, “Oyun, çocuğun hem zihnini hem gönlünü besleyen en ciddi işidir.”

Çocuklarımıza bu fırsatı sunmazsak, yarın pişmanlıklarımız daha da büyüyecektir.

Biz bu hakikati yeniden anlamadıkça eğitimde de hayatta da eksik kalacağız. Ama çocuk oyuna, doğaya ve değerlerine doyarsa... İnanın, biz de geleceğe doyacağız.

“Oyun, sadece oyun değildir.”

Çok daha fazlasıdır vesselam! Köyde de şehirde de oyun alanlarını, oyuna dair imkanları ve fikirleri yeniden değerlendirmenin vakti çoktan geldi ve geçiyor.

USÛLÎ DÜŞÜNMEK

MEHMET YILDIRTAN
ARAŞTIRMACI - YAZAR

Usûl: sadece teknik bir yöntem değil, bir medeniyet inşa mekanizmasıdır.

Kur'an ve Sünnet'ten, hadis rivayetinden fıkıhın ince muhakemesine, kelamın akfî istikrarından matematik ve astronomiye kadar tüm disiplinlerin ortak zemini oldu.

Müslüman bir âlimin, mütefekkirin ve entelektüelin düşünce istikametini belirlemek, islami ilimlerin teşekkülünü, sistematik yapısını, tarihsel süreçte oluşan birikimini göz önünde bulundurmaya icab ediyor. Bilim ve düşünce mirasına dair sağlıklı bir telakkiye sahip olmak, istikamet belirlemenin temel zeminidir. Bu bağlamda maksadımıza vâsıl olmamıza vesile olacak bazı sorularla başlayalım: İslâmi ilimlerin merkezinde yer alan bir kavram var mı? Varsa bu nedir? İslami ilimlerde ve ondan sadır olan medeniyet tecrübesinde “fıkr-i müdir” nedir?

Usûl: Bilim, Terbiye, Yöntem

Hangi alanda olursa olsun, en basitinden en zoruna kadar bütün işlerde yöntem önemlidir. Bir işi yoluna yordamına uygun yapmanın “asıl” olduğu herkesin malumudur. Bu gerçeklik bilimsel meselelerde daha dakik bir “yöntem” hassasiyeti olarak ortaya çıkar. Ahlak alanında da “terbiye”, âdâbına uygun davranmanın yolu yordamıdır. Söz söylerken sahip olduğumuz “uslub”, sözlerimizin içeriğinden bağımsız olarak maksadımıza hizmet etmelidir. Büyüklerimizin söylediği “usûl olmadan vûsûl olmaz” cümlesinden mülhem, amacımız neyse ona göre bir yolu takip etmemizin gerekliliği her konuda tartışmasız bir ilkedir.

İslami ilimlerle iştigal eden herkes, merkezinde “usûlun” olduğu bir bilimsel ve pedagojik mirasa şahit olmuştur. Metodolojideki ince epistemik mekanizmalardan, hoca ve öğrenci ilişkisini tanzim eden “âdâb” kaidelerine kadar, İslami ilimlere hâkim olan, dikkatlice ve ayrıntılı dokunmuş bir biçimsel örgü vardır.

Usûl: Asıllardan Yönteme

Sözlük anlamı olarak “usûl”, “kök, esas, kaide” anlamına gelen “asl” kelimesinin çoğuludur. İslami ilimlerle izafe ilişkisi kurulduğunda – usûl-i fıkıh, usûl-i hadis- , o ilmin yöntemine ve temel kaidelerine işaret eden bir anlam kazanır. İlimlerin teşekkül sürecinde, mesailin birikmesi ve onlardan temel kaidelerin tecrid edilmesi, daha sonra da bu kaideler üzerine yeni disiplinlerin doğması söz konusudur. Bu aşamalar bir ilmin tekamülünü gösterir. Usûlün gelişmesi, eğitim formasyonunu da belirler.

Usûl ilimlerinde en dikkat çeken husus, asıllar ile yöntem arasında kurulan bağıdır. Gündelik düşünme tarzında “yöntem” dendiğinde daha keyfî ve sübjektif bir anlam çağırışımı vardır. Lakin bilimsel bir araştırmadan bahsediyorsak, o bilimin varlık alanına, nesne kümesine ve ilgilendiği gerçeklik düzleminin yapısına bağlı olarak bir “yol, yordam” belirleme mecburiyeti vardır. Bir bilim hangi “uzayı” inceliyorsa, bilimsel formları ve formülleri o uzayın topolojisi belirler. Hangi memleketteyseniz, gideceğiniz yol o memleketin coğrafi imkanlarıyla mahduddur. Yöntem, asılların ve temel kaidelerin onto-epistemolojik uzantısıdır.

Kur'an'da ve Sünnet'te Usûlî Temeller

Malum olduğu üzere, bilginin faziletini ve lüzumunu anlatan çok fazla nass mevcuttur. Lakin biz hassaten müdevven ilmî disiplinlere ve onların usûlüne odaklandığımız için, konumuzla direkt alakalı nasların bir kısmına bakacağız.

Allah-u Teala Tevbe suresi 122. Ayette buyurur ki: “(Ne var ki) mü'minlerin hepsi toptan seferber olacak değillerdir. Öyleyse onların her kesiminden bir grup da, din konusunda köklü ve derin bilgi sahibi olmak ve döndükleri zaman kavimlerini uyarmak için geri kalsa ya! Umulur ki sakınırlar.” Bu ayet çok açık bir şekilde ümmetin ilim konusunda organize olmasını ve belli grupların uzmanlaşmasını istiyor. Bu ayet aynı zamanda bir medeniyet tasavvurunun ileriye dönük ilim teşekkülü projeksiyonudur. Her kesimden bir grup istenmesi, sosyolojik yapıya göre bir eğitim politikası öngörüldüğünü gösteriyor ve bir usul ve sistem inşası emrediliyor.

Rasulullah (s.a.v)'in “hikmet” tedrisinden geçmiş alim bir sahabe olarak Muaz b. Cebel (r.a), kendisine “Ne ile hükmedeceksin” diye sorduğunda, sırasıyla “Allah'ın kitabı, Rasulullah'ın sünneti ve re'y ile içtihadı” zikrettiğinde Nebi (s.a.v)'in onayını alıyor.(Ebû Dâvûd, “Akdiyeh”, 11) Fıkıhın usulüne dair minimal bir harita çizmesi açısından önem arzeden bu sözün yanında diğer hadislerde de içtihadın teşvik edilmesi, dinde “tefakkuh” sahibi olmaya dair dua ve övgülerin olması, bilgiye dair sistemli ve usûlî bakışa sünnetten örneklerdir. Okuma yazma eğitimine önem vermesi, asahab-ı suffeyi ilim ehli olarak istihdam etmesi, müzakere ve ilmî ihtilafa izin vermesi, derslerini programlı yapması, pedagojik imkanları kullanması ve insan kaynağına değer vermesi Rasulullah (s.a.v)'in eğitimle alakalı uzun vadeli hedefleri olan usûlî tasarruflarıdır.

Bu minvalde Sünnet'in bizatihi kendisinin de bir düşünme ve yaşam tarzı olarak “usûl” olması kritik bir nüanstır. “Kur'an asıl, sünnet usûl” diye meşhur olan halk arasındaki klişe formülasyon da bunu güzel bir şekilde ifade ediyor. Rasulullah (s.a.v)'e verilen, Kur'an'ın teorik ve pratik uzantısı olan “hikmet”, Sünnet'te vücut buluyor. Keza bazı müfessirler “hikmetten” muradın usûl olduğunu da söylüyor. Bu iki yorumu ihtilaf olarak değil, Sünnetin hikemî ve usûlî cihetlerini ortaya koyan tamamlayıcı yorumlar olarak görmek gerekiyor.

Usûlcüler, Kur'an ve Sünnet'i, asılların aslı olarak tanımlar ki bunun müsellemler bir kaide olduğu malum. Aklın terbiyesi olması bakımından usûl binâsı, Kur'an, Sünnet ve akl-ı selim temellerinden yükselen, rasyonel ve estetik inceliğe sahip ihtisamlı bir yapıdır.

İslamî İlimler ve Usûlî Hikmet

Sahabelerden itibaren belli bir naklî ve icthadî faaliyete konu olan naslar, daha sonra disiplinlerin teşekkülü ile beraber usûlî bir sistematik ile incelendi. Özellikle Usul-i Hadis, Usul-i Fıkıh ve Usul-i d-Din yani Kelam, dînî bilim ve düşüncenin sistematik ve kuşatıcı disiplinleri oldular. İslami ilimlerin temelleri olan Kur'an ve Sünnet, kıraat ve hadis rivayeti olarak teselsülen muhafaza edildi. Burada hoca-öğrenci ilişkisi ağı ile örülmüş bir epistemik cemaatin, sistematik bir nakil faaliyeti söz konusudur. Sadece Hz. Peygamber (s.a.v)'in değil, sahabe, tabiun ve ondan sonraki nesillerde yaşamış kişilerin sözleri ve bilgileri de rivayet faaliyetinin konusu oldu. Bu rivayet ağının meta-analizini sağlayan ve güvenilirliğini tesis eden bir üst dil olarak usul-i hadis terminolojisi ortaya çıktı. Hem ravinin hem nakledilen rivayetlerin çeşitli cihetlerden tavsif ve tasnifi ile ayrıntılı ve dakik bir

metodoloji ortaya çıkmış oldu. Usûl-i hadis sadece terimler manzumesi değil, aynı zamanda Kelamî ve Fıkîhî perspektifin de katkılarıyla bir “haber” teorisidir. Bu ilim, İslamî ilimler dışında her türlü haber ve rivayetlere uygulanabilecek/uyarlanabilecek formel ve rasyonel bir yapı arz etmektedir.

Fıkıh ilmi, Müslümanların bireysel ve toplumsal nizamını sağlayan, nassları hayata, olaylara ve olgulara uygulayan, hükümün ve mülkün Allah-u Teala'nın rızasına uygun bir şekilde tahkim edilmesini mümkün kılan ilimdir. Müslüman toplumun hukukun formelliğinde ve öngörülebilir belirli standartlarda tanzim edilmesi ancak sağlıklı ve sağlam bir fıkıh/hukuk zemininde gerçekleşebilir. Fetva ve hüküm verilecek olayların ve olguların sınırsız oluşu, fıkıh ilminde çok hassas bilgi mekanizmaları gerektiriyor. Kıyas, ta'lil, maslahat gibi kavramlar bu hassas mekanizmalara işaret ediyor. Fıkıhın dinamik tarafını temsil eden icthad faaliyeti, keskin bir muhakeme ve mukayese melekesi istiyor. Bu ve benzeri hususlardan ötürü, usul-i fıkıh İslam ümmetinin varlık ve bilgi tasavvurunda merkezî bir yerde duruyor.

İnanç esaslarının icmalî beyanı olan Akaid ilmi, inanç ve fikir ile alakalı ayrıntılı bir araştırma, aklî şerh ve cedel ile birleşince Kelam ilmini doğurdu. Akideyi, olgusal açıklamalarla inşa edilmiş bir alem tasavvuru ile tahkim eden bir disiplin olarak Kelam, doğal olarak usûlî bir karaktere sahip olmuştur. Kelam ilmi, bilimsel çalışmalar ile gelişen ve değişen tasavvurları işleyebilecek yöntemsel dinamizme de sahiptir.

Burada zikretmediğimiz usul-i tefsir, dilbilimsel disiplinler ve başka “alet” ilimleri de İslamî ilimlerdeki usûlî hikmetin diğer bileşenlerini oluşturur. Usûlî düşünce ve yöntem bilinci, İslami ilimlerin temel karakteridir.

Usûlî Düşüncenin Bilimsel Tezahürleri

İslam medeniyeti, kendi zamanına kadar gelen antik bilimsel mirası temellük ettikten sonra, tevhid ve sünnet ilkeleri çerçevesinde yeniden organize edip temessül etmeyi başarmıştır. Mantık, matematik, metafizik, tıp, astronomi gibi disiplinler İslam alimlerinin belirlediği yüksek seviye bir kültür formuna ulaşmıştır. 7. Ve 16. Yüzyıllar arasındaki bu tekamül sürecinin temel dinamosu usûlî düşünce ve yöntem hassasiyeti olmuştur.

Fennî bilimlerin paradigmatic çatısı olan Metafizik, özellikle İbn Sina ile beraber geniş bir açıklama kapasitesine sahip olarak zirveye çıkmıştı. Ondan sonraki düşünürler de özellikle Fahreddin er-Râzî'nin

tahkik hareketi ile beraber Kelam gibi farklı disiplinlerle metafiziğin ilişkisini kurmuş, eleştiri ve şerh geleneğiyle son derece komplike bir literatür oluşturmuştur. İbn Sina'nın, Râzî'nin ve pek çok metafizikçinin fıkıhta behre sahibi olmaları da tesadüfî değildir.

Metafizik ve doğa bilimlerinin yöntemi olması bakımından Mantık, bizzatihi bir “usûl” ilmidir desek yanlış olmaz. Farabi, İbn Sina, Gazzali, Fahru'r Razi, Tûsi, Kutbuddin Râzî, Urmevî, Cürcani, Teftazani, Gelenbevî ve sayamayacağımız pek çok alim aynı zamanda birer Mantık üstadıydı. İmam Gazzali, Mantık disiplinini, meşşai metafiziğin yöntemi olmaktan çıkardı ve aklın yönetimi için bir ilim olarak istihdam edip usûl eserinin başına koydu. Bu yaptığıyla İmam, Mantık ilminin bir İslami ilim olma sürecini başlattı. İslami ilimlerin usûlî karakterine birebir uyan ve İslam alimlerinin çalışmalarıyla gelişen bu ilim, İslami ilimler ve medrese eğitiminin temellerinden biri oldu, diğer ilimlerde de tasnif ve organizasyonu belirleyen bir disiplin haline geldi. Müslüman mantıkçılar, kendi yabancı çağdaşlarının öncüsü olmuş, uluslararası alanda kendilerinden eğitim ve danışmanlık talep edilmıştır.

İslam medeniyetinin dünya bilim mirasına en önemli katkılarından bazıları cebir, geometri, optik, astronomi gibi matematik bilimlerinde vuku bulmuştur. Hicrî 3. Yüzyılda yaşayan önemli Astronom el-Fergânî'nin “Cevâmî'u 'ilmi'n-nücûm ve usûlül-harekâtî's-semâviyye” isimli eseri, Müslümanların neden çok hızlı bir biçimde matematik bilimlerinde ilerlediğinin ip ucunu veriyor. Yıldız biliminin “yöntemini/usûlünü” açıklayan eser, usûlî düşüncenin ve yöntem bilincinin bir eseridir. Matematik bilimler, formel yapısı, yöntemsel keskinliği, prosedürel uygulamaları sebebiyle usûl düşüncesinin en yetkin ve otantik ürünüdür. Kezâ Matematik tarihinde önemli bir yere sahip olan Harizmî de, eserinde feraiz meselelerine cebir ve mukabele yöntemlerini uygulayarak bu bağlantıyı sarahaten bize gösterir. Özellikle ticaret muhasebesinden günümüz bilgisayar teknolojisine kadar, tekno-bilimsel gelişmenin merkezinde olan hesaplama ve adedî matematik, Harizmî cebri ile ivme kazandı. Bilgisayar yazılımlarının temel çalışma yolunu ve aşamalarını niteleyen “algoritma” kelimesi, Harizmî'nin isminin Latince transliterasyonundan türetilmiştir ve kendisi belki de tarihin ilk matematiksel algoritmasını basitçe de olsa eserinde göstermiştir.

Optik biliminin kurucusu İbn'ül Heysem, özellikle modern bilimin yöntemsel temellerini atan ilk bilim adamlarından biri olarak gösterilir ve matematik/astronomi alanında da yetkin eserler

vermiştir. İslam tarihindeki bu ilerleme, sonraki yüzyıllarda da devam etmiş, önemli rasathanelerde bilim yapan astronomlar yetişmiştir. Hatta Urdî, Tûsî ve İbn Şatır gibi alimler, Rönesans astronomisine çeşitli gezegen modellerini ve geometrik kuramlarını miras bırakmışlardır.

Tıp alanında Râzî, İbn Sina gibi büyük hekimler çıkaran İslam bilimi, küçük kan dolaşımına dair ilk keşifleri yapan İbn'ün-Nefs'i de yetiştirmiştir. Felsefî ve pratik tıp usûllerini sentezlemeye çalışan İbn'ün-Nefs'in dînî ilimlerde ve hatta hadis usulünde eserinin olması, usûl bilinci ile bilimsel çalışmalar arasındaki direkt bağı gösteren bir başka misaldir.

Tüm bu örneklerde dikkat çeken bir diğer husus, usûl şuuru ile mücehhez zihinlere sahip olan İslam bilginlerinin, sadece içeriğe değil bilimsel yöntemle dair de katkılarda bulunmuş olmalarıdır. Bu örnekler çoğaltılabilir ama özdeki hakikat, usûlî düşüncenin teknik ve bilimsel çalışmalar ve ilerlemeler için elzem olduğudur.

Usûlî Düşüncenin Devlet ve Toplum Teşekkülüne Etkisi

Rasulullah (s.a.v)'in kurduğu ve ilk sistemleşme adımlarını attığı devletin ilerleyen süreçlerde gerçekleştirdiği kurumsallaşma adımları, daha sistematik bir yönetim amacı taşıyordu. Hz. Ebubekir (r.a) döneminde yazılı kayıt merkezli bir anlayış yerleşmeye başladı. Sabit bir devlet hazinesi kaydı ve askerî disiplin uygulamaları, standardizasyonun ilk adımlarıydı.

Özellikle Hz. Ömer (r.a) döneminde Divânü'l-Ceyş, Divânü'l-Harac, Divânü'l-Hâtem ile organize edilen divanlarda, ordu maaşı, ganimet, yardımlar, vergiler, evraklar yazılı bir şekilde kayıt altında tutularak denetlendi. Beytûlmal, kadılık sistemi, hisbe uygulaması, nüfus ve arazi sayımları da devlet yönetiminin daha sistemli olmasına dair uygulamalardır. Hz. Ömer (r.a)'in dönemi bu bağlamda teknik ve bürokratik devrim dönemiydi. Bu adımlar Hz. Osman (r.a) ve Hz. Ali (r.a) döneminde ilerletilerek sürekli hale getirildi.

Emevî ve Abbasi döneminde ise genişleyen topraklar ve artan nüfusla doğru orantılı bir şekilde divanların sayısı artırıldı. Devletin resmi dilinin standartlaşması, posta ağının yaygınlaşması, divanlaşmanın komplike olması, vezirlik birimi gibi gelişmeler devleti imparatorluk bürokrasisine kavuşturdu. Bütün bu uygulamaların getirisi devleti daha iyi işleyen bir mekanizme haline getirmek, ümmetin yeryüzünde din ve dünya güvenliğini sağlamaktır.

Devletin bu teşekkül sürecinde yapılan hatalar insanların kendilerine aiten, faydaların kaynağı ise sistematik bilinç ve usûlî düşünceydi. Çünkü bütün bu uygulamalar belli bir algoritmik düşünce, sistem ve yöntem bilinci gerektiriyordu.

Hasıl-ı Kelam

Bizzat Rasulullah (s.a.v)'in başlattığı ilim hareketi ve O'nun vefatından sonra "Rasulullah (s.a.v) olsa ne yapardı?" sorusunun cevabı için yapılan sistematik arayış, usûlî bilincin müesses olmasını sağladı. Usûlî düşüncenin sonucu olan müesses nizam arayışı, bin yılı aşkın bir ilerleme ve dinamizmin kaynağı oldu. Artık "usûl" dendiğinde çağrışım zinciri ile zihne gelmesi gereken kavramlar; sistem, hukuk, yöntem, bilim, standardizasyon, ilerleme ve gelişme, nizam, ahlak ve terbiye, formalite ve prosedür, din ve dünya emniyeti gibi ideler olmalıdır. Yazının başında sordüğümüz sorunun artık cevabını verebiliriz: İslamî ilimlerin ve onların şekillendirdiği medeniyet tecrübesinin fikr-i müdiri "usûlî" düşüncedir.

VİTRİNDEKİ HAYATLAR, DEPODAKİ HAKİKATLER CEVİZ KABUĞU HAYATI VE EĞİTİME DÜŞEN GÖLGE

MEHMET KUTLU
EĞİTİM YÖNETİCİSİ - İSTANUL DEVRAN OKULLARI

**Bugün, kabuğu parlayan
ama içi boş hayatların
çağındayız.**

**Sosyal medya vitrininde
en çok görünen, en çok
bilen sanılıyor.**

**Oysa eğitim, sabır ister;
görünmek değil,
derinleşmek ister.**

**Gerçek değer, ekran
ışığında değil, emeğin
gölgesinde büyür.**

Yaşadığımız dönem, insana sanki iki ayrı hayat sunuyor gibi. Birincisi, ekranda kurduğumuz “kabuk hayat”: Sosyal medyada görünen, parlatılmış, filtrelerden geçirilmiş, dikkatle seçilmiş anlardan oluşan vitrin. İkincisi ise gerçek hayat: Bizi gerçekten besleyen, emekle doldurduğumuz, kimsenin görmediği anlarla yoğrulan iç taraf.

Sosyal medyayı ben bir cevize benzetiyorum. Cevizin sert kabuğu dışarıdan bakınca pürüzsüz, parlak ve güven verici olabilir. Fakat bizi asıl besleyen, enerji veren kısım içindedir. Bugün kurduğumuz dijital dünyada ne yazık ki kabuğa gösterilen özen, çoğu zaman içe gösterilmiyor. Görüntüsü çok iyi, fakat içeriği zayıf, hatta yer yer çürük hayatların öne çıktığı bir çağın içindeyiz.

Bu kabuk hayatın en belirgin özelliği, değeri biçerken artık başka ölçütler kullanması. Bir insanın ne kadar dinleneceğine, ciddiye alınacağına ya da “uzman” olarak kabul edileceğine çoğu zaman diploması, emeği, saha tecrübesi değil; takipçi sayısı, izlenme rakamı, hesabının ne kadar “parlak” görüldüğü karar veriyor. Takipçi sayısı yeni bir statü sembolüne, profil tasarımı modern bir özgeçmişe, kısa videolar da neredeyse akademik yayınların yerine geçen bir otorite göstergesine dönüşmüş durumda.

Buradaki asıl tehlike, eğitimi gerçekten dert edinmiş, hayatını bu işe adanmış insanların doğası ile bu yeni vitrin düzeninin birbiriyle çarpışmasında ortaya çıkıyor. Çünkü eğitimci dediğimiz kişi, ideal hâliyle, gününün büyük kısmını “kendini pazarlamaya” değil, “işini daha iyi yapmaya” harcar. Düşüncesi, “Bu derste öğrenciyi nasıl daha iyi yakalarım? Bu konuyu nasıl daha anlaşılır kılarım? Bu çocuğa nasıl bir adım daha yaklaşıyorum?” sorularının etrafında döner. Zamanını, enerjisini ve dikkatini çoğunlukla sınıfa, öğrenciye, içeriğe yatırır.

Tam da bu yüzden, nitelikli bir eğitimcinin sosyal medyada kendi reklamını agresif şekilde yapmaya ne isteği ne de vakti kalır. Hatta çoğu zaman, “reklam yapma” fikri, ona boşa harcanan zaman gibi gelir. Bir video daha çekmek, bir trendin peşine takılmak, algoritmanın istediği formatta içerik üretmek; derste harcadığı emeğin yanında anlamsız hissedilebilir. Fakat paradoks burada başlıyor.

Bugünün nesli, insanları çoğunlukla ekran üzerinden tanıyor. Birini “bilen biri” olarak kabul edebilmesi için onu önce bir yerlerde görmesi, bir platformda sık sık karşısına çıkması gerekiyor. Dolayısıyla, bilgi birikimi ne kadar yüksek olursa olsun, sosyal medyada görünmeyen bir eğitimcinin geniş kitleler tarafından fark edilmesi giderek zorlaşıyor. Görünmeyen, neredeyse yok sayılıyor. Dijital vitrinde yer almayan, hayatlara dokunuyor olsa bile, kolektif algıda geri plana itiliyor.

Bir tarafta, yıllarını sınıfa vermiş, gece yarısı hâlâ ders planı düşünen, kitabını, kaynağını, yöntemini sorgulayan öğretmenler var. Diğer tarafta, konuyu yüzeysel bilen ama sunumu güçlü, kamerayla barışık, etkileyici cümleler kuran ve algoritmanın dilini çok iyi çözen isimler. Sosyal medya ana sayfasını açtığımızda genellikle ikincisiyle karşılaşırız. Böyle olunca da, “En çok görünen, en çok bilen midir?” sorusu yavaş yavaş unutuluyor; yerini “En çok görünen, en önemli olandır” algısı alıyor.

Bu durum, sadece öğretmenleri değil, öğrencileri ve velileri de doğrudan etkiliyor. Çocuklar ve gençler, ekranda sürekli şu mesajla karşılaşır: Önemli olan derinlik değil, görünürlük. Emekten önce imaj, içerikten önce ambalaj değer kazanıyor. Bir konuyu yıllarca çalışmış, ayrıntısına hâkim bir uzman, kısa ve gösterişli videolar üretmiyorsa, bir süre sonra gençlerin dünyasında neredeyse hiç yok. Buna karşılık, konuyu sınırlı bilen ama güçlü bir öz güvenle konuşan, doğru kelimeleri, müziği ve görselleri kullanan biri, “otorite” konumuna geçebiliyor.

Bu manzara, eğitim anlayışını içeriden kemiren bir etki oluşturuyor. Çünkü eğitim, doğası gereği yavaş ilerleyen, sabır isteyen, tekrar gerektiren, görünmeyen emeğe dayalı bir süreçtir. Sosyal medyanın mantığı ise hızlı tüketim, hızlı etki ve hızlı geri bildirim üzerine kurulu. Öğrencinin zihninde “çalışma” ile “değer görme” arasındaki bağ zayıfladığında, yerine “görünme” ile “değer görme” arasındaki bağ kurulmaya başlıyor. Bu da şu tür düşünceleri normalleştiriyor:

“Derin olmaktansa dikkat çekmek daha önemli.”

“Uzman olmaktansa uzman gibi görünmek yeterli.”

“Okumak, araştırmak, yıllarca bir alanda çalışmak yerine, iyi sunum yapabilmek daha kritik.”

Ceviz metaforuna geri dönelim. Bugün reyonun ön tarafına çoğu zaman kabuğu parlak cevizler diziliyor. Ambalaj güzel, etiket çarpıcı, sunum etkileyici. İçinin dolu olup olmaması, hatta çürük çıkma ihtimali, çoğu zaman ikinci planda kalıyor. Eğitim dünyasında da benzer bir tablo oluşuyor: Kabuğunu, yani imajını, hesabını, dilini iyi pazarlayanlar daha görünür hâle geliyor. İçini yıllarca emekle dolduranlar ise, eğer kabuk kısmını ihmal etmişse, daha az fark edilen, daha az danışılan, daha az dinlenen bir pozisyona itiliyor.

Esas sıkıntı, çocukların ve gençlerin “değer” algısının bu manzara üzerinden şekillenmesi. Cevizin içini sormadan, kabuğuna bakarak seçim yapmaya alışan bir nesil, bir süre sonra içi boş veya çürük cevizleri normal karşılamaya başlıyor. Görüntüye bakarak insan, fikir ve kariyer seçen bir kuşak ortaya çıkıyor. Bu da uzun vadede hem kişisel gelişimde hem akademik hayatta hem de toplumsal düzeyde ciddi bir kalite erozyonuna yol açma potansiyeli taşıyor.

Sonuç olarak, sosyal medyanın ceviz kabuğu gibi parlayan yüzeyi, bize insanları, fikirleri ve hatta eğitimi değerlendirirken yanlış ölçüler dayatıyor. Kabuğa bakmaya alıştıkça, içi dolu olanın sessizliğini, derinliğini ve emeğini kaçırıyoruz. Takipçi sayısını, etkileşim rakamını, algoritmanın öne çıkardığı isimleri gerçek otorite ile karıştırdığımız her gün, hakiki bilgiyi biraz daha arka sıraya itiyoruz. Eğitim gibi sabır isteyen, derinlik gerektiren bir alanda bu algı kayması, sadece öğretmenleri değil, öğrencilerin dünyayı anlama biçimini de bozuyor. Bu nedenle belki de en temel soruyu kendimize yeniden sormamız gerekiyor: Karşımıza çıkan insanlar hakkında hüküm verirken önce kabuğa mı bakıyoruz, yoksa içini merak edecek kadar yavaşlayabiliyor muyuz? Gerçek dönüşüm, ekranın parlaklığını değil, insanın içindeki hakikati ölçmeye başladığımız gün mümkün olacak.

ÜÇ AYLAR VE REGAİB GECESİ

HAMİ KOÇ
EĞİTİM YÖNETİCİ - SOSYOLOG

**Takvimlere göre: 2025
21 Aralık Pazar günü
Receb ayının ilk günü,
25 aralık Perşembeyi
Cumaya bağlayan gece
de (Cuma gecesi) regâib
gecesi (kandili) dir.**

Allahü teâlâ, kullarına çok acıdığı, merhamet ettiği için, bazı günlere, gecelere ve aylara kıymet vermiş, bu zamanlarda yapılan dua ve tövbeleri kabul edeceğini bildirmiştir. Kullarının çok ibadet yapmaları, yalvarmaları, dua ve tövbe etmeleri için bu zaman dilimlerini sebep kılmıştır. Halk arasında "üç aylar" olarak bilinen Receb, Şaban ve Ramazan aylarını da, kullarının yalvarmaları, dua ve tövbe etmeleri için sebep kılmıştır. Bu mübarek üç ayların ilki Receb ayıdır ki, Âdem aleyhisselamdan beri kıymetli idi. Her ümmet, bu aya saygı gösterirdi. Receb, muhterem, kıymetli demektir. Hadis-i şeriflerde;

(Receb, Allahü teâlânın ayıdır. Receb ayına ikram edene, saygı gösterene, Allahü teâlâ, dünyada ve ahirette ikram eder.)

(Receb-i şerifin bir gün evvelinden, bir gün ortasından ve bir gün de sonundan oruç tutana, Receb-i şerifin hepsini tutmuşçasına, Hak teâlâ ihsanda bulunur) buyuruldu.

Üç aylardan ikincisi Şaban ayıdır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Şaban-ı şerif, benim kendime mahsus bir aydır. Hak teâlâ Arş-ı a'lânın meleklerine azamet-i şâniyle buyurur ki: Ey benim meleklerim, gördünüz mü, benim kullarım sevgilimin ayına nasıl hürmet ediyorlar. İzzim, celâlim hakkı için ben de kullarımı af ve mağfiretime nail eyledim.)

(Her kim Şaban-ı şerifte üç gün oruç tutarsa, Hak teâlâ, Cennet-i a'lâda ona bir yer hazırlar.)

Üç ayların üçüncüsü ise Ramazan ayıdır. Hadis-i şerifte;

(Ramazan ayı gelince, Cennet kapıları açılır. Cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar bağlanır) buyuruldu.

Not: Ramazan ayı ve Kadir gecesi ile alâkalı müstakil bir yazı paylaşırız nasipse...

RECEB ayı: Dört kıymetli aydan biridir. Bir âyet-i kerime meali:

(Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günden beri, ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü, haram [hürmet edilen] aylardır.) [Tevbe 36]

Resulullah efendimiz, Receb ayına çok değer verir ve "Ya Rabbi, Receb ve Şabanı bizler için mübarek kıl ve bizi Ramazana eriştir" diye dua ederdi.

Receb ayının faziletiyle ilgili birkaç hadis-i şerif:

(Haram aylar, Receb, Zilkade, Zilhicce ve Muharremdir.) [İbni Cerir]

(Haram aylarda Perşembe, Cuma ve Cumartesi günleri oruç tutana iki yıllık ibadet sevabı yazılır.) [Taberani]

(Receb ayında Allahü teâlâyâ çok istigfar edin; çünkü Allahü teâlânın, Receb ayının her vaktinde Cehennemden azat ettiği kulları vardır. Ayrıca Cennette öyle köşkler vardır ki, ancak Receb ayında oruç tutanlar girer.) [Deylemi]

(Cennette öyle köşkler vardır ki, onlara ancak Receb ayında oruç tutanlar girer.) [Deylemi]

(Allahü teâlâ, Receb ayında oruç tutanları mağfiret eder.) [Gunye]

(Receb'in bir gün başında [ilk günlerinde], bir gün ortasında ve bir gün de sonunda [son günlerinde] oruç tutana, ayın hepsinde tutmuş gibi sevap verilir.) [Miftah-ül-Cennet]

(Şu beş gecede yapılan dua geri çevrilmez: Regaib gecesi, Şabanın 15. gecesi, Cuma gecesi, Ramazan bayramı ve Kurban bayramı gecesi.) [İ. Asakir]

(Allahü teâlâ, Receb ayında hasenatı kat kat eder. Bu ayda bir gün oruç tutan, bir yıl oruç tutmuş gibi sevaba kavuşur. 7 gün oruç tutana, Cehennem kapıları kapanır. 8 gün tutana Cennetin 8 kapısı açılır. 10 gün tutana, Allahü teâlâ istediğini verir. 15 gün oruç tutana, bir münadi, "Geçmiş günahların affoldu" der. Allahü teâlâ, Nuh aleyhisselamı Receb ayında gemiye bindirdi. O da, Receb ayını oruçlu geçirip oradakilere oruç tutmalarını emretti.) [Taberani]

(Receb'de, takva üzere bir gün oruç tutana, oruç tutulan günler dile gelip, "Yâ Rabbi, onu mağfiret et" derler.) [Ebu Muhammed]

Recebin ilk Cuma gecesine Regaib gecesi denir. Her Cuma gecesi kıymetlidir. Bu iki kıymetli gece bir araya gelince, daha kıymetli oluyor. Allahü teâlâ, bu gecede, müminlere, ragibetler [ihsanlar, ikramlar] yapar. Regaib, ihсанlar, ikramlar demektir. Bu geceye hürmet edenleri affeder. Regaib gecesi yapılan dua kabul olur, namaz, oruç, sadaka gibi ibadetlere, sayısız sevaplar verilir.

ŞABAN ayı: Resulullah efendimiz, Şaban ayına da çok değer verir ve "Ya Rabbi, Receb ve Şabanı bizler için mübarek kıl ve bizi Ramazana eriştir" diye dua ederdi.

Âişe validemiz buyuruyor ki:

(Resulullahın, hiçbir ayda, Şaban ayından daha çok oruç tuttuğunu görmedim. Bazen Şabanın tamamını oruçla geçirirdi.) [Buhari]

Şaban ayının faziletiyle ilgili üç hadis-i şerif:

(Şaban, öyle faziletli bir aydır ki, insanlar bundan gâfil olurlar. Bu ayda ameller, âlemlerin Rabbine arz edilir. Ben de amelimin oruçluyken arz edilmesini isterim.) [Nesai]

(Ramazandan sonra en faziletli oruç, Şaban ayında tutulan oruçtur.) [Tirmizi]

(Şaban ayında üç gün oruç tutana, Allahü teâlâ Cennette bir yer hazırlar.) [Ey Oğul İlmihâli]
[Kaza orucu borcumuz olmasa bile, bu oruçları tutarken, ilk veya son kazaya kalan Ramazan orucunu tutmaya diye niyet etmeli.]

Bünyesi zayıf olanın, Şabanın 15 inden sonra oruç tutmayıp, farz olan Ramazan-ı şerif orucuna hazırlanması iyi olur. Sağlığı yerinde olan ise, Şaban ayının çoğunu, hatta tamamını oruçlu geçirebilir.

Berat gecesi, Şaban ayının on beşinci gecesidir. Yani 14 Şabanın bittiği günün gecesidir.

Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Şabanın 15. gecesini ibadetle, gündüzünü de oruçla geçirin! O gece Allahü teâlâ buyurur ki: "Af isteyen yok mu, affedeyim. Rızık isteyen yok mu, rızık vereyim. Dertli yok mu, sıhhat, afiyet vereyim. Ne isteyen varsa, istesin vereyim" Bu hâl, sabaha kadar devam eder.) [İbni Mace]

(Şu beş gecede yapılan dua geri çevrilmez. Regaib gecesi, Berat gecesi, Cuma gecesi, Ramazan ve Kurban bayramı gecesi.) [İ. Asakir]

Bu geceyi ganimet bilmeli, tevbe istigfar etmeli, kaza namazı kılmalı, Kur'an-ı kerim okumalı, Bilhassa ilim öğrenmelidir. En kıymetli ilim, doğru yazılan ilmiyal bilgileridir.

(Farz namaz, sonraki namaza kadar; Cuma, sonraki Cumaya kadar; Ramazan ayı, sonraki Ramazana kadar olan günahlara kefarete olur.) [Taberani]

Hadis-i şerifte;

(Receb, Allahü teâlânın ayıdır. Receb ayına ikram edene, saygı gösterene, Allahü teâlâ, dünyada ve ahirette ikram eder) buyuruldu.

REGAİB GECESİ:

Recebin ilk Cuma gecesine Regaib gecesi denir. Her Cuma gecesi kıymetlidir. Bu iki kıymetli gece bir araya gelince, daha kıymetli oluyor. Allahü teâlâ bu gecede müminlere ragîbetler [ihسانlar, ikramlar] yapar. Bu geceye hürmet edenleri affeder. Bu gece yapılan dua red olmaz ve namaz, oruç, sadaka gibi ibadetlere, sayısız sevaplar verilir.

Perşembe günü oruç tutup gecesini de ihya etmek çok sevaptır. Perşembeyle birlikte, Cuma günü de oruç tutmakta mahzur yoktur. (Gunye)

Regaib gecesine farklı anlam vermek

-Peygamber Efendimizin anne, babasının evlendiği geceye Regaib gecesi diyenler var. Böyle bir şeyin aslı var mıdır?

-Türkiye'de ve birçok İslâm memleketlerinde, bir asırdan beri, Peygamber Efendimizin babası hazret-i Abdullah'ın evlendiği geceye, Regaib kandili ismini veriyorlar. Regaib gecesine böyle mana vermek doğru değildir. Resulullah Efendimizin dokuz aydan önce dünyayı teşrif etmiş olduğunu bildirmek olur ki, bu da, noksanlık ve kusurdur. Her bakımdan, her insanın üstünde ve her bakımdan kusursuz olduğu gibi, hazret-i Âmine validemizi nurlandırdığı zaman da, noksan ve kusurlu değildi. Bu zamanın noksan olması, tıp ilminde ayıp ve kusur sayılmaktadır.

Peygamber Efendimizin babası hazret-i Abdullah'ın evlendiği sene, ayların yeri değişik idi. Receb ayı, Cemâzil-âhır ayının yerinde idi. Yani bir ay ileride idi. O hâlde, nûr-i Nübüvvetin, hazret-i Âmine validemize intikali, şimdiki Cemâzil-âhır ayındadır, Regaib gecesinde değildir.

MİRAC GECESİ:

Mirac, merdiven demektir. Resulullah efendimizin göklere çıkarıldığı, bilinmeyen yerlere götürüldüğü gecedir. Recebin 27. gecesidir. İsra suresinin ilk âyet-i kerimesinde, Mirac bildirilmektedir. Mirac gecesini ibadetle gündüzünü de oruçla geçirmelidir. İki hadis-i şerif mealı:

(Bu gece, iyi amel eden için yüz yıllık mükâfat vardır.) [İ. Gazali, Ebu Musa el-Medenî]

Not: Mirac gecesi ile alakalı müstakil bir yazıyı da Receb ayı içerisinde kıymetli okuyucularıma sunacağım inşallah.

BERAT GECESİ:

Şaban ayının 15. gecesidir. Tefsirlerde Kur'an-ı kerimin, Levh-il-mahfuza bu gece indirildiği bildirilmektedir. Âyet-i kerimede mealen buyuruluyor ki:

(Apaçık olan Kitab'a andolsun ki, biz onu [Kur'anı] mübarek bir gecede indirdik. Elbette biz insanları uyarmaktayız.) [Duhan 2,3]

Cuma, Arefe, Bayram, Kadir, Berat, Mirac, Aşûre, Mevlid ve Regaib gecelerinde ibadet etmek çok sevaptır. İmâm-ı Nevevî hazretleri, Ezkâr kitabında buyuruyor ki:

"Gecenin oniki kısmından bir kısmını yani bir saat kadar ihya etmek, Kur'ân-ı kerim okumak, namaz kılmak (kaza namazı olanlar, kaza namazı kılmalı!), dua etmek, bütün geceyi ihya etmek olur. Yaz ve kış geceleri için hep böyledir." Fıkıh kitaplarında saat demek, bir miktar zaman demektir.

GÖNÜLLERİN BAHARI: ÜÇ AYLAR BAŞLIYOR

ÖMER FARUK KONCA
EĞİTİMCİ - İSTANBUL BİLGİÇAĞI OKULLARI

**Rahmet, bereket ve
mağfiret iklimi olan Üç
Aylar,
21 Aralık 2025 Pazar
günü itibarıyla başlıyor.
Aynı gün, yılın en uzun
gecesi olması yönüyle
de ayrı bir anlam
taşımaktadır.**

Üç Ayların fazileti, Peygamberin risaleti, Geleceğin ganimeti, Ne mübarektir üç aylar. 21 Aralık 2025 Pazar günü rahmet mevsimi Üç Aylarımız başlıyor. 21 Aralık, aynı zamanda yılın en uzun gecesidir. Rasûlullah (Aleyhisselâm) şöyle buyurmuştur:

“Kış, müminin baharıdır. Gündüzü kısa olur, oruç tutar; gecesi uzundur, gece ibadeti yapar.” (el-Câmiu's-Sağîr, 4930)

Bu yılın bir başka güzelliği de 2025 yılı içerisinde iki defa Üç Aylara giriyor olmamızdır. Yaklaşık 32–33 yılda bir gerçekleşen bu durum, nadir ve anlamlı bir zaman dilimine işaret etmektedir.

Üç Aylar; tabiri caizse manevi fırsatlar sezonu ve insanın kendini yeniden gözden geçirmesine imkân tanıyan müstesna bir zaman dilimidir. Bereketin rahmet olup yağdığı bu aylar; iç dünyamızı onarmamıza, aile bağlarının güçlenmesine ve toplumsal dayanışmanın artmasına vesile olur.

Recep, Şaban, Ramazan...

Ve bu ayların ufkunu aydınlatan Regâib, Berat, Miraç ve Kadir geceleri...

Her biri; insana durup düşünmeyi, yönünü yeniden belirlemeyi ve iyiliği çoğaltmayı hatırlatan güçlü çağrılardır.

Regâib, Arapça bir kelimedir ve “reğa-be” kökünden gelir. Bir şeyi istemek, ona yönelmek ve onu elde etmek için çaba göstermek anlamındadır. “Reğîb” ise; rağbet edilen, arzulanan, talep edilen şey demektir. Bu yönüyle Regâib; insanın iyiliğe, doğruluğa ve hakikate yönelişini sembolize eder.

Recep ayının ilk cuma gecesi Regâib Gecesi olarak idrak edilir. Her cuma gecesi başlı başına kıymetlidir; bu iki mübarek zamanın birleşmesiyle Regâib Gecesi daha da anlam kazanır. Bu gecede Yüce Allah’ın lütuf ve ihsanının boldur; yapılan duaların kabul edileceği, ibadetlerin kat kat sevapla karşılık bulacağı müjdelendir.

Üç Aylar; Recep ayı ile başlayan, Şaban ayı ile devam eden ve Ramazan ayı ile zirveye ulaşan manevi bir yolculuktur. Yıldaki beş kandil gecesinin dördünün bu aylarda yer alması, bu zaman diliminin ne denli faziletli ve değerli olduğunu açıkça göstermektedir.

Peygamber Efendimiz (Aleyhisselâm), Recep ayı girdiğinde şöyle dua ederdi:

“Allah’ım! Recep ve Şaban’ı bize mübarek kıl; bizi Ramazan’a kavuştur.”

Yine buyurmuştur ki:

“Recep Allah’ın ayıdır, Şaban benim ayımdır, Ramazan ise ümmetimin ayıdır.”

Bu mübarek mevsim; öğretmenlerimiz, velilerimiz ve öğrencilerimiz için ayrı ayrı anlamlar taşır:

- Öğretmenlerimiz için Üç Aylar; bilgiyi değerle, disiplini merhametle, rehberliği örneklikle buluşturma fırsatıdır. Değerler eğitiminin davranışa dönüşmesi adına bu dönem güzel bir ortam sunar.
- Velilerimiz için Üç Aylar; aile içinde sevgi, sabır ve paylaşma iklimini güçlendirme, çocuklara sözden çok hâl ile örnek olma zamanıdır.
- Öğrencilerimiz için Üç Aylar; iyiliği çoğaltmayı, sorumluluk almayı, empati kurmayı ve kendini geliştirmeyi öğrenme fırsatıdır.

Rahmetin kuşattığı bu manevi iklimde atılan küçük adımların, yapılan samimi iyiliklerin kalıcı izler bırakacağı açıktır. Yazının başında ilk dördlüğünü paylaştığım, kıymetli hocamız Rabia BARIŞ’ın şiirinde de ifade ettiği gibi, bu çok özel günlerin tüm güzelliklerinden hissedar olabilmeyi diliyorum. Yüce Rabbimiz; bizlere rızasına uygun işler yapmayı, Habibine (Sallallahu Aleyhi Vesellem) gerçek ümmet olmayı nasip eylesin. Sağlık, sıhhat ve afiyetle; sevdiklerimizle birlikte bizleri Ramazan ayına ve Ramazan Bayramı’na kavuştursun. Âmin.

ALLAH'IN AYETLERİNİ UNUTAN MODERN İNSAN

NACİ BEKTAŞ
EĞİTİMCİ - YAZAR

Tanrıyla epistemolojik, ontolojik ve pragmatik bağı/bağlantıyı koparan veya kuramayan Modern insan, nimetlerinden istediği gibi istifade ettiği halde bu dükkanın sahibi ile olan bağlantısını kopardı.

Fakat “malzeme bizden” diyen Tanrıya modern insan “malzemede, dükkan da bize ait” demeye başladı. Böylece “İnsan kendini yeterli gördüğünde azar”[1] ilahi hakikati tekrar açık bir şekilde tezahür etti.

Modern insan yaşadığı uzun yıllar boyunca hazır bulduğu dükkâna o kadar çok katkı yaptı ki, Tanrının kendisine verdiği malzemeyi o kadar çok geliştirdi ki, artık teşekkür etmek için de, günlük, aylık, yıllık bedel ödeyerek yapmak zorunda olduğu kulluk için de çok fazla gerekçe göremez oldu.

O artık evini sadece Tanrının ağaçlarını kullanarak inşa etmiyor, binek olarak sadece kendisine bahşedilen atları develeri ve filleri kullanmıyor.

İletişimini sadece güvercinlerle, atlı süvarilerle ve ateşin yükselen dumanı ile yapmıyor. Suyunu sadece pınarlardan alıp içmiyor, karnını doyurmak için tarlaya, av hayvanına ve ona boyun eğen eti tatlı hayvanlara ihtiyaç duymuyor.

Modern insan artık hayatı sırtlarında taşıyan Allahın adamları olan çiftçi, avcı, balıkçı, hamal, işçi, madenci, seyyar satıcı, zanaatkâr, çöpçü vb ile de direk bağlantı

kuramadığı için, onlarla aralarına vitrinler, makineler, robotlar, taşıtlar, aletler, mağazalar, devasa binalar, metrolar, köprüler, barajlar, girdiği için kazandığı zenginliğin bir kısmını da onların varlığına, desteğine, bilgisine, alın terine borçlu olduğunu unuttu.

Kazancı üzerinde Allah'ın hakkını da Allah'ın adamlarının hakkını da unutan veya göremeyen modern insan, böylece kendi varlığını ve potansiyelini hayatın en belirleyici aktörü olarak görmeye başladı.

Kabul etmeliyiz ki dünyayı tanrıdan teslim aldığı gibi bıraksaydı yani onu yeni ürünlerle bereketlendirmeseydi, bu gün yeryüzünde yaşayan 8,2 milyar insanın büyük bir kısmı sefalet içinde yaşardı.

Sadece 200 gramlık yuvarlak bir topun (futbol, voleybol, basketbol, hentbol vb endüstrisinin) yarattığı sektörün, yaklaşık bir milyar insanı istihdam ettiğini ve sadece futbol endüstrisinin transfer dönemindeki para hacminin 200 milyar dolara ulaştığını düşündüğümüzde insan aklının ürettiği potansiyelle 8,2 milyar insanın hayatına yaptığı katkı payının ne kadar çok fazla olduğunu kabul etmeliyiz. Kutsal kitapların içinde birer kuru cümle kalıplarından ibaret kalan ayetleri, “Eğer yeryüzündeki ağaçların tümü kalem ve deniz de -onun ardından yedi deniz daha eklenerek- (mürekkep) olsa, yine de Allah'ın kelimeleri (yazmakla) tükenmez” ilahi gerçeği ışığında değerlendirerek kainatın içindeki ayetlere göre oranladığımızda çok ama çok cüzi bir kısmını kapladığını görürüz.

Tanrının ayetleri vasıtasıyla insanla kurduğu diyalog, iletişim, rabita, sevgi bağına tekrar kurabilmek, yani O'nu Kainatın Rabbi (yöneticisi ve hakimi) olması gibi, 8,2 milyar insanımıza da "Rab" yapmanın yolu, bu ayetleri modern insanın anlayış düzeyine, algı düzeyine, akıl düzeyine, hayatın işleyiş düzeyine, kavrayış ve idrak düzeyine, gözün görme seviyesine, kulağın duyma frekansı seviyesine, ruhumuzun sezme ve hissetme seviyesine getirmekle mümkün olabilecektir.

Çünkü bunu yapamadığımız takdirde insanlık ailesi, babası var olduğu halde varlığından her yönüyle istifade edemediği için öksüz, yetim ve kimsesiz yaşayarak sefil olan aile fertleri gibi olacaktır.

Gökyüzündeki ayetleri görmezden gelerek uçmaya çalışan bir tane kuş göremediğimize göre, denizlerin altındaki ayetleri görmezden gelerek yüzmeye çalışan bir tane balık göremediğimize göre, insan dışında yeryüzünün ayetlerini görmezden gelerek yaşamaya çalışan bir varlık göremediğimize göre.

Gözümüzü, kulağımızı ve aklımızı başımıza alarak her birimiz için birer ışık, işaret ve pusula olan Yüce Rabbimizin ayetlerini en iyi şekilde okumalı ve hayatın mihenk taşları oldukları gibi onları hayatımızın mihengi ve yasası yapmak zorundayız.

 ÖZKURBİR Resmî Web Sitesi, Eğitimde Ortak Aklın Adresi...

www.ozkurbir.org

 @ozkurbir Sosyal Medya Platform Hesaplarımız

- ✓ Eğitimde iyi örnekler
- ✓ Köşe Yazıları
- ✓ Söyleşi & Dinleti
- ✓ Kitaplık
- ✓ Güncel Mevzuat Takibi ve dahası...

Yeni Bağımlılığınız

ÖZKURBİR

ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI BİRLİĞİ
D E R N E Ğ İ

İŞİMİZ EĞİTİM